

DOLENSKI

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto - Izhaja vsako sredo - Posamezna številka 10 din - LETNA NAROČNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 300 din oziroma 3 amer dolarje - TEK RACUN pri Komunalni banki v Novem mestu številka 60-KB-16-Z-24

Štev. 18 (424)

LETO IX.

UREJUJE uredniški odbor - Odgovorni urednik Tone Gošnik - NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 - Poštni predal Novo mesto 33 - TELEFON uredništva in uprave št. 127 - Nenaročenih rokopisov ne vračamo - TISKA Casopisno podjetje »Slovenski poročevalci« v Ljubljani

NOVO MESTO, 7. MAJA 1958

ABC našega kmetijstva V petek Titova štafeta

Pretrës občnih zborov kmetijskih zadrug, načrtov kmetijske proizvodnje in perečih kadrovskih vprašanj - v ospredju razpravljanja na seji upravnega odbora Okrajne zadrugne zveze, ki je bila v Novem mestu 26. aprila

Letošnji občni zbori so bili najboljši od vseh dosedanjih - tako po kakovosti kot po številu udeležencev, saj je na njih v okraju sodelovalo približno 8.000 članov kmetijskih zadrug. Veliko politično delo je bilo opravljeno s tem, da so bile kandidatske liste za nova vodstva kmetijskih zadrug letos sestavljene v sodelovanju s članstvom.

V razpravi so zadrugniki v mnogo večji meri kot doslej dali predloge za izboljšanje dela. Iz tega lahko sklepamo, da kmet želi napredek in išče pot za sodelovanje z zadrugo. Opaziti je bilo celo, da so zadruge kmetu v tem pogledu nudile manj kot je sam želel. Pripravile so premalo načrtnega dela in določnih akcij.

Na seji so člani upravnega odbora OZZ kritično ocenili delo zadrug in občnih zborov in pri tem povedali tudi tole:

V spomladanskem razdobju pa so zadruge letos žal marsikaj zamudile. Semenski krompir, ki je bil dan končno v zamenjavo kilogram za kilogram, nikakor ni šel v promet, ker kmetje pridelale v jeseni težko prodajo. Zato bi bilo treba skleniti s

kmeti pogodbe za pisanje prasičev, ker bi lahko krompir v ta namen uporabili. Takih pogodb bi lahko sklenili zelo mnogo, semenski krompir bi bil prodan. rezen tega pa bi bila povečana tudi prasičereja. Opaziti je, da zadruge prepočasno iščejo nove oblike dela in nove prijeme, ki bi jih morale ravnati v sedanjem položaju kar najhitreje ustvarjati.

Zadruge prosijo za investicijska posojila in jih mnogokrat trošijo tam, kjer ni nujno. Ker moramo upoštevati vse pravkar omenjene težave, bo OZZ ustanovila posebno komisijo, ki bo

prošnje najprej pregledala in odobrila, v kolikor bodo dani pogoji. Zadruga hranilnica in posojilnica bo šele nato prosilce zadrug reševala in odobrila le tiste, ki bodo potrjene.

Načrt razvoja kmetijske proizvodnje

Zveza ljudska skupščina je že lani izdelala resolucijo, v kateri je zahtevala načrtno izdelavo načrtov za razvoj kmetijske proizvodnje. Končno so pripravili in sestavili načrtov prevzeli oblastni organi. Dosedanja način sestavljanja in zbiranja rezen tega pa bi bila povečana tudi prasičereja. Opaziti je, da zadruge prepočasno iščejo nove oblike dela in nove prijeme, ki bi jih morale ravnati v sedanjem položaju kar najhitreje ustvarjati.

niso bili za uresničitev teh načrtov dovolj zainteresirani, pa tudi prave povezave med zadrugo in občino ni bilo. Zadruga so bile pri kmetijskem delu osamljene in skorajda ločene tudi od vseh političnih organizacij.

Zdaj je položaj bistveno drugačen. Občinski ljudski odbor sprejme načrt razvoja kmetijstva, ki ga nato uresničujemo kot zakon.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Tudi letos bo na tisoče in tisoče mladincev in mladink iz vse države sodelovalo v štafeti, ki bo nosila prigrizne pozdrave našega mladega rodu tovarišu Titu.

Graditelji avto ceste bodo štafeto palice sprejeli v Trebnjem v petek, 9. maja, ob 9. uri. Istega dne ob 14.30 urah bodo na mostu v Bregani izročili nosilcem LR Hrvatske, Mlad graditelji vseh mladinskih naselij bodo ponesli štafeto palico skozi Trebnje, Lukovce, Sentjurje, Karteljevo, Novo mesto, Mačkovec, Drago in preko Mokric do Bregane. Na vsaj tej 74 kilometrov dolgi poti bodo nosili in spremljali štafeto palico najboljši mladinci, ki jih bodo izbrali graditelji sami na svojih konferencah. Pred sprejemom štafete bodo v mladinskih naseljih sestanki in predavanja o življenju in delu tovariša Tita.

Slavnostnim mitingom v Trebnjem, v Novem mestu, Dragi in vzdolž vse trase bodo prisostvovali vsi graditelji avto ceste in mladina bližnjih krajev.

S sprejemom štafete se bodo na avto cesti začele svečanosti v počastitev Dneva mladosti, zaključene pa bodo z velikimi tabornimi ognji v vseh naseljih seljih.

Razen štafete vzdolž avto ceste pa bodo tudi letos krenile iskoraj vseh predelov okrajne lokalne štafete, pri katerih bo več kot 3400 tekačev na 144 km dolgi progi nosilo pozdrave delavskih ljudi Dolenjske tovarišu Titu.

Deset let »BETI«

V okviru prvomajskih praznov je v Metliki proslavila deset let svojega obstoja Belokranjska trkotožna industrija »Beti«. 3. maja 1948 so namreč stekli prvi stroji in v teku let se je iz skromnega pletilskega obrata razvilo podjetje, ki zaposluje danes nad 180 delavcev in delavcev. 30. 4. popoldne se je celotni delavski kolektiv s svojim vodstvom zbral v Telovadnem domu, kjer je o pomenu delavskega praznika spregovoril predsednik delavskega sveta in sindikalne organizacije v podjetju tov. Martin Stefančič. Nato je di-

rektor tovarne tov. Dare Inkret v kratkem prikazal razvoj podjetja, ki je pred desetimi leti postavilo temelj belokranjski tekstilni industriji, ki se prav zadnje čase lepo razvija in bo dajala Belj krajini in njenim prebivalcem lepe dohodke.

Podjetju so od prvega leta dalje ostale zveste tri delavke, in sicer Marija Gasperšič, Mica Svajger in Marija Flajnik. Vsem trem je kot priznanje za njihovo vestno, požrtvovalno delo delavskega sveta izročil zlato zapeljne ure. Hkrati sta bila ta dan odlikovana za uspešno delo v podjetju z Redom dela III. stopnje direktor Dare Inkret, z medaljo dela pa mehanik Anton Gregorčič.

Lepo svečanost je povzdignil tudi kratek kulturni program, na katerem je pod vodstvom pevovodje Alojza Pahorja prvič nastopil tovarniški sindikalni pevski zbor.

— 87

Investicije — da, toda: kam?!

To vprašanje bomo morali v kmetijstvu skrbno reševati. Plan razvoja našega kmetijstva je zelo napet in bomo lahko investirali samo v takšne kmetijske objekte, ki bodo kar najhitreje vloženi denar vračali. To pomeni, da bomo lahko gradili samo ključne objekte, se pravi: gradnje, ki bodo odločilno vplivale na razvoj kmetijstva. Razna manjša popravila in dograjavanja bomo morali začasnó opustiti.

Nekatere zadruge imajo dovolj sredstev v ustreznih skladih, pa nimajo potreb po gradnjah; druge, ki bi morale nujno graditi, pa spet nimajo sredstev. Zato je nujno na posameznih področjih ustrezna sredstva združiti, izposlovati premostitvene kredite in jih uporabiti v zadrugah, kjer so

najbolj potrebni. Za uresničitev te naloge bodo morali delati skupno z zadrugami tudi občinski ljudski odbori.

Nocoj literarni večer v Novem mestu

V okviru prireditve ob letošnjem Dnevu mladosti prireja uprava Doma JLA v Novem mestu nocoj ob 20. uri v dvorani svojega doma literarni večer slovenskih književnikov. Svoja dela bodo brali France Bevk, Mira Mihelič, Ivo Minatti in Kajetan Kovič.

Viljudno vabljeni! — Vstopnine ni.

Samoupravljanje v Kanižarici

Kanižarski rudarji so si izvolili nov delavski svet. Volitve so dobro uspeli, saj so manjkali le redki bolniki in dopustniki, neveljavnih glasovnic pa ni bilo niti deset. K uspehu je pripomogla dobra priprava na volitve, kajti sindikalna podružnica je poskrbela, da je bil vsak rudar seznanjen s celotno problematiko rudnika.

Poročilo o življenju podjetja v lanskem poslovnem letu je bilo sestavljeno izredno skrbno in temeljito. Razčlenjeni so bili doseženi uspehi v proizvodnji ter težkobe, ki so onemogočile stoodstotno izpolnitev planskih nalog, dvig storilnosti na jamskem obratu, finančni uspeh podjetja ter delo organov delavskega samoupravljanja in komisij delavskega sveta. Na-

kazane so bile tudi bodoče naloge rudnika, zlasti investicijski program in uvajanje sodobnejših metod udarjenja ter gradnje stanovanjskih stavb. Na volitvah samih je bila izbi-

Preskrba poteka brezhibno

Glavni intendant brigad na avtocesti, tovariš Miran Blaha, je izjavil novomeškemu dopisniku »Mladinec« na vprašanje, kako poteka oskrbovanje mladinskih brigad:

»Nismo računali, da bodo novomeška podjetja, ki nas oskrbujejo, tako uslužna. Pripravljamo nam vse, tako da nimamo nobenih težav in upam, da jih tudi v bodoče ne bomo imeli!«

Stabu za preskrbovanje MDEB, podjetjem in trgovskim kolektivom, predvsem pa Zadrugin poslovni zvez v Novem mestu je tako izjava več kot le pohvala!

ra kandidatov za novi delavski svet zelo pestra, saj je bilo potrebno izvoliti od 30 kandidatov na volilnem listku le 19 članov.

Kako bo delal novi delavski svet

Novi delavski svet je že izvolil sedemčlanski upravni odbor ter si na podlagi odkrite ugotovitve slabih točk dela lanskega delavskega sveta začrtal konkretne smernice za svoje delovanje. Za vse člane novega delavskega sveta bo podjetje organiziralo v začetku meseca maja dvodnevni seminar, na katerem bodo obravnavali razvoj delavskega samoupravljanja s posebnim poudarkom na sam rudnik, način in metode dela delavskega sveta in upravnega odbora ter odnose organov samoupravljanja v podjetju, do sindikalne podružnice in do občine, dalje zakon o delovnih razmerjih ter delitev dohodka gospodarskih organizacij. Material za zasedanja delavskega sveta oziroma seje UO bodo pripravljale štiri komisije: komisija za proizvodnjo in investicijsko izgradnjo, za gospodarsko-račun-

ski sektor, za tarifna vprašanja in za higiensko-tehnično zaščito; v teh komisijah bodo sodelovali prav vsi člani delavskega sveta ter ostali delavci in strokovno osebje, ki

(Nadaljevanje na 2. strani)

Kostanjevica je dobila prvo industrijo

Kostanjevica je v prvomajskih dneh dobila svojo prvo industrijo. Skromno se je začelo, začelo se je pa vendar. Prvega maja so v razstavnih prostorih Doma kulture v Kostanjevici zabrel prvi stroji bodoče industrije perila, ki bo že v nekaj mesecih zaposlila okoli sto ljudi. Ze pri prvem razpisu se je prijavilo menda še enkrat toliko ljudi kot jih obrat lahko sprejme, kar pričča, da je bila tovarna v Kostanjevici nujna potreba. Sprejeli so jih za zdaj 72, vendar bodo nekateri od teh začeli delati kasneje. V zelo lepih prostorih je razmeščenih večje število strojev, ki bodo izdelovali moške srajce. Na prvomajsko slovlavo je prišlo v Kostanjevico

več delavcev Tovarne perila iz Novega mesta. Le-ti so po končani akademiji, ki jo je pripravila šolska mladina, pokazali, kako bo delo v tovarni potekalo. Mnogi, ki so bili navzoči ob otvoritvi kostanjeviškega obrata, so šli gledat začetek dela. Ob otvoritvi, katere se je udeležil tudi direktor tovarne, je govoril načelnik okrajnega tajništva za gospodarstvo Jože Knez, ki je orisal pomen in potrebe tega obrata. Navzoči so njegove besede navdušeno pozdravili. Dom je bil lepo okrašen, kar so oskrbeli bodoči delavci.

Tako zdaj lahko govorimo v Kostanjevici o delavcih, tovarniških delavcih, saj smo dobili prvo tovarno.

L. S.

VREME ZA ČAS OD 9. DO 18. MAJA

V drugi polovici tekočega tedna še nestalno vreme s pogostimi, deloma nevihtnimi plohami, ki bodo proti koncu tedna prešle v trajen dež z ohladitvijo. Zatem večdnevno uobdobje lepšega vremena; postopno bo topleje. Proti koncu prihodnjega tedna poslabšanje in pogoste nevihtne plohe.

(V. M.)

OMLAD, DVOJNA POMLAD NA DOLENSKEM! RAZCVETELE SO SE JABLANE, ČESNJE, MARELICE IN BRESKVE; POLJA IN VINOGRADI SO POLNI PRIDNIH LJUDI. IZ VSEH BRIGADNIH NASELJ VZDOLŽ AVTO CESTE BRATSTVA IN ENOTNOSTI PA ODHAJA JUTRO NA TISOČE FANTOV IN DEKLET S PESMIJO NA DELO. S PESMIJO SE V POPOLDANSKIH URAH VRAČAJO BRIGADE SPET Z DELA. MLADOST, VESELJE, POŽRTVOVALNOST, POGUM IN USTVARJALNI DELOVNI POLET SI PODAJAJO ROKE — IN Z VSAKIM DNEM SO OBRISI NOVE MAGISTRALNE VIDNEŠI IN VELIČASTNEŠI. (Foto: Franjo Medar)

Sutjeska SIMBOL JUNAŠTVA

Na Sutjeski v BiH bo vse pripravljeno za kar najbolj slovesno proslavo borb iz časa V. sovražne ofenzive

Letos 4. julija bo ena izmed najlepših praznov, ki bodo obeležile spomine na najslavnije dni naše narodnoosvobodilne vojne, v Bosni in Hercegovini, in sicer na Tjentištu, ob goraki reki Sutjeski. To bo vsejugoslovska proslava najhujših bojev v času naše revolucije, ki se je končala s popolnim porazom nemških, italijanskih in drugih kvizinskih napadalcev.

Okupator je hotel že večkrat zatreti partizansko gibanje, ki mu ni šlo v račun. Partizanska vojska in odredi so zadrževali na področju Jugoslavije marsikatero divizijo, ki so jo Nemci krvavo potrebovali na vzhodni in drugih frontah. Zato je napadal partizane v več navalih, svoj gnev je znesel v več ofenzivah. Vedno pa se je partizanska vojska uspela izvliti iz obroče in vedno je bila moralni zmagovalci.

Toda tako hude preizkušnje za partizansko gibanje kot je bila V. sovražna ofenziva, ki je neposredno trajala od 16. maja do 20. junija 1943. leta nepretrgoma, ni bilo vsa leta. Okupator je hotel zaigrati na poslednjo karto in uničiti glavnino partizanske vojske skupaj z Vrhovnim štabom, kateremu je bil na čelu tovariš Tito.

Brigade in divizije partizanske vojske so komaj preživele IV. sovražno ofenzivo, ki je sovražnik že začel snovati novo zaroto. Takrat, ko so bile naše enote še v Črni gori, je skoval načrt, da bi z obkolitvijo uničil glavnino. Prav zaradi tega je Vrhovni štab odločil spreminiti smer gibanja partizanskih brigad, ki so bile utrujene in izčrpane

še od pravkar minulih bitk, proti Bosni in ne proti Srbiji, kot je bilo prvotno mišljeno. Ta načrt — prelistični nasprotnika, ki je zbral za te akcije ogromno število do zob oboroženih vojakov — se je pokazal kot izredno učinkovit. Partizanske enote so začele svojo pot čez Durmitor, Maglič, ob Pivi, Tari, Sutjeski in Drini proti vzhodni Bosni.

Toda ta pot ni bila brez težav. Panjenci, izčrpani borci, ki jih je tifus že močno oslabil in jim jemal še zadnje trohice moči, so komaj vzdržali to najslavnijejšo epopejo partizanskega ribanja sploh. Sto tisoč Nemcev, ki so bili oboroženi z najmodernejšo tehniko, je dan za dnem naskakovalo lačne in izčrpane borce, ki jih je bilo celoti okoli dvajset tisoč. Se pravi — boriti so se morali proti šestkrat močnejšemu sovražniku.

Toda kljub velikim, skoraj štirideset dni trajajočim borbam, v katerih je padlo tudi precej naših najboljših — partizanskih borcev in voditeljev, se je partizansko gibanje pozneje, po proboju na Sutjeski, v vzhodni Bosni še bolj razplamtelo. Razredčene enote so dobile nove borce, ki so zamenjale padle tovariše.

In prav v spomin na to legendarno bitko, bo 4. julija na Tjentištu osrednja proslava, kateri bo prisostvovalo najmanj 80.000 ljudi iz vseh krajev države, več sto tudi iz Slovenije. To bo manifestacija enotnosti jugoslovskega naroda, ki je bila skovana skozi vsa narodnoosvobodilna borila, pa tudi na mi Sutjeski.

Medtem ko bo osrednja proslava na dan borca, se bo proslavljanje teh 1 -

jev pričelo že prej; lahko rečemo, da je že v teku.

V Bosni in Hercegovini so pripravili še toliko bolj intenzivne, ker bo proslava v tej republiki. Pri Glavnem odboru Zveze borcev NO" B. imajo posebno komisijo, ki pripravlja vse potrebno, da bo proslava resnično uspešna.

V okviru priprav so pritegnili veliko množičnih organizacij, političnih, kulturnih in športnih. Semam teh dosega skoraj število petdeset. Tudi v vseh občinah in okrajih Bosne bodo tekmovali in proslavljali bitko na Sutjeski že mnogo pred osrednjo proslavo.

Največ priprav je pa trenutno na samem Tjentištu, kjer se bo zbralo kot sodijo, okoli deset tisoč preživelih borcev iz V. ofenzive ter desetkrat več ljudi.

Načrti, kjer bo stala nova veličastna grobnica, so že narejeni. V teh dneh je že v teku akcija za zbiranje kosti padlih borcev. Izvršni svet Bosne in Hercegovine je že sprejel odlok o zaščiti 45 hektarov zemljišča kot narodni park.

Velika pomoč krajini v okolici Foče, od katere je Tjentište oddaljeno le dobrih dvajset kilometrov, pa bo otvoritev nove moderne bolnišnice, ki bo imela prostora za 200 postelj. To bolnišnico je zgradil Centralni odbor Zveze borcev Jugoslavije kot spomenik in počastitev vseh padlih na Sutjeski. Odprli jo bodo v dneh proslave.

Seveda predstavlja organizatorjem proslave trd oreh gostinstvo in trgovina. Ni malenkost, preskrbeti toliko ljudi s hrano in vodo na samem Tjentištu, kjer sedaj ni drugega kot žaga in majhna kmetijsko posestvo. Razen tega, da bo treba udeležence proslave nahraniti, nameravajo predlagati trgovini, naj bi pripravila spomnike, ki bi jih ljudje kupovali za spomin na Sutjesko in sploh dolino Drine, ki pomeni v turističnem oziru pravi biser.

Priprave so kljub kratkemu roku obsežne in v polnem teku. Ni dvoma, da bo ta največja jugoslovska proslava 4. julija na Tjentištu popolnoma uspešna.

C. C.

Uspehi sindikata v »Novoteksu«

Sindikata v tekstilni tovarni Novoteks v Novem mestu je, kar je dobil novo, mlado vodstvo, pospešilo svoje delo. Ne morem reči, da prejšnje sindikalno vodstvo ni delalo, poudariti le hočem, da sedanje mlado vodstvo dela še z večjim poretom. Sadovi pospešenega dela so vidni zlasti v konkretnih primerih, ki posredujejo delavcem kulturno in strokovno izobrazbo, obenem pa pomagajo reševati razne probleme.

Med letošnjimi uspehi lahko prištejemo kuharski tečaj, na katerem se je usposobil za ku-

harice kar 25 deklet, potem strokovno izobraževalni tečaj, na katerem je opravilo zaključni izpit z uspehom 73 delavcev. Za prehrano delavcev so poskrbeli z enolončnico, ki jo sedaj koristi več kot polovica vseh zaposlenih v podjetju. Letos je sindikat pripravil tudi kandidatsko listo za volitve v delavski svet. Lista je bila zelo dobro sestavljena, kar se je zlasti pokazalo na volitvah. Sindikat je izdelal tudi predlog za dopuste delavcev.

Za razvedrilo delavcev imamo sindikalno knjižnico, ki se sprosti izpopolnjuje z najnovejšimi knjižnimi izdajami, razen tega pa je sklenjena pogodba z Mestnim gledališčem iz Ljubljane za

štirikratno dramsko gostovanje v Novem mestu. Prvič so gostje nastopili z »Večerom v čitalnici«, v kratkem pa bodo prišli z novim delom.

Sindikata pripravljala organizacijo kuharskega tečaja, predavanja iz raznih področij, kratke enodnevne izlete v znamenite kraje, več športnih srečanj; z drugimi sindikalnimi podružnicami itd.

Predolgo bi bilo, če bi našteval rezultate dela sindikata v tem največjem delovnem kolektivu. Še enkrat lahko potrdim, da je bilo dosedanje delo zelo razgibano in novi načrti bodo nudili delavcem še več razgibanega življenja.

S. D.

Prometna nesreča inozemca

Prvega maja je pripetila Perziju Mahmudu Taleju iz bližini Broda pri Dvoru avtomobilska nesreča. Njegov avtomobil je prišel v prometni promet, vendar žrtev ali hujše škode ni bilo.

To je bila hkrati ena izmed redkih prometnih nesreč ob prvomajskih praznikih. Če odštetemo pretep na Frati, ki so ga povzročili vinjeni fantje, so letošnji prvomajski prazniki potekali v prijetnem razpoloženju v mestih in vaseh po vsej Dolenjski.

Samomor v Kotu

Dne 4. maja si je ob 13.30 vzel življenje Janez Juran iz Kote pri Semiču. Samomor je naredil tako, da si je vtaknil v usta naboj s kamnitom; eksplozija mu je odnesla glavo in vrat. Vzrok samomora ni znan.

Zrtev pretepa

Prvega maja je prišlo zaradi objestnosti in vinjenosti nekaterih »pretepaških fantov iz Mirne peči in Rdečega kala v planinski koči na Frati do pretepa. Pri katerem je bilo več oseb poškodovanih. Med žrtvami pretepa je med prevoznim v bližini umrl Jože Jaklič, 28-letni fant iz Mirne peči. Več soudeležencev pretepa so aretirali in bodo prejeli zaslužene kazni.

Naš obisk

Prvi maj bom praznovala kar najbolj slovesno in pozorno. Največ v mislih na to, kaj smo pretrpeli in kako težko smo si priborili pravico praznovati ga. Edina grenka kaplja v teh slovesnih dneh bo misel na sina, ki je padel in ne bo mogel z menoj praznovati.

Tako približno mi je odgovorila Ana Simec iz Crnomolja.

Bilo je 1. maja. Stal sem v množici Crnomolčanov, ki so na trgu praznovali, in iskral, koga bi izbral za pogovor. Opazil sem majhno starejšo tovarišico z očali, v sivem plašču in s temno pisano ruto. Stala je na robu trga, malo odmaknjena od ljudi. Takoj sem opazil, da zelo živo spremlja program. »Ta bo prava,« sem pomislil in stopil k njej. Ko sem jo ogovoril, se je najprej skoraj prestrašila.

»Sedem otrok sem rodila, šestero od njih je bilo v partizanih. Sin Milan je bil že 1941. leta junija v Belokranjskem odredu. Bil je med organizatorji našega gibanja v Beli krajini. Ze od leta 1936 je bil komunist. Mož je moral v prezgodnji grob že pred vojno, zaradi neprilic, ki jih je imel sprito sodelovanja v delavskem gibanju. Najmlajši je prišel iz Kruševca, kjer je bil v vojni šoli, in odšel takoj v partizane, čeprav mu je bilo komaj 16 let. Padel je januarja 1944 nekje na Stajerskem, kot sef agitpropa. Starejši sin Milan je bil obojen na dosmrtno ječo v odsotnosti, sin Stanko pa na 5 let ječe. Ob kapitulaciji Italije

je Stanko prišel domov in odšel takoj v partizane. Mene so s štirimi hčerkami 26. VII. 1942 odgnali v internacijo na Rab. Ko smo prišla nazaj, so starejši tri takoj odšli v partizane, jaz z najmlajšo pa sem pomagala na terenu.

»Hoditi ne morem, moje noge so že slabe. Držala se bom doma. V mislih pa bom potopala z osemi na-

sivim delavnimi ljudmi povsod, kamor bodo na te praznične dni šli. Tovariš, jaz vem kaj je 1. maj in zato ga kljub temu, da sem stara, praznujem.»

Ana Simec, stara parti-zanska mamica, se je vključila v reko ljudi, ki se po končani proslavi vračajo na svoje domove. Godba, ploskanje, petje in govori, ki so se mešali ves čas v najin pogovor, so utihnili. Komaj jo opazil v množici, tako je majhna in vendar se mi zdí večja od vseh ostalih. Kakor lok v mestu, ki povezuje preteklost in sedanjost je.

-c -8

Samoupravljanje v Kanižarici

(Preнос a 1. strani)

bodo v soglasju obravnavali in zaključevali posamezna vprašanja in naloge. V prostoru, kjer se bo sestajal delavski svet in njegove komisije, bodo izobeseni redno dopolnjeni pregledi in grafiki o udeležbi posameznih članov na sedanjih delavskih svetih in sejah upravnega odbora, doseganje proizvodnih nalog in izpolnjevanje investicijskega programa, gibanje delovne sile po posameznih obratih iz izostanki in doseženo storilnostjo ter analitični podatki mesečnih obratnih obračunskih listov. — Vsi sklepi delavskega sveta in upravnega odbora bodo registrirani v posebni knjigi, ki bo članom na razpolago na vsakem zasedanju in seji; ta način kontrole izpolnjevanja sklepov bo pri upravljalcih utrdil občutek važnosti sklepov, ki jih zaključijo organi samouprav-

Osebna vest

S 1. majem se je poslovil od uredništva Dolenjskega lista tovariš Peter Romanič, dolgoletni novinar — sodelavec našega časnika. Prevzel je pokrajinsko dopisništvo »Slovenskega poročevalca« za Dolenjsko s sedežem v Novem mestu. — Za dolgoletno uspešno sodelovanje v domačem listu se mu kolektiv Dolenjskega lista tovariško zahvaljuje.

Uredništvo in uprava
DOLENJSKEGA LISTA

V glavnem mestu Danska, glavno mesto se je začela konferenca svetovnih ministrov atlantskega pakta. Ta konferenca naj bi omogočila zahodnim državam doseči enotnost ali vsaj izdelati skupno politiko med pripravami za konferenco na najvišji ravni. Zastopane so vse članice NATO.

Več je razgovor, ki govorijo za to, da bo v Kjöbenhavnu prišlo kvečjemu do kompromisa. Male članice NATO bi rade predvsem videle, da bi čimprej prišlo do sestanka na najvišji ravni, ker si od njega obetajo posušanje napetosti v svetu. Danska in Norveška zato nočeta sprejeti raketnih oporišč na svojem ozemlju. Veliki Britaniji tudi ne diši, da bi krepila svojo vojsko v Zahodni Nemčiji, ampak jo nasprotno slabi. Francija pa je tako resno zapletena v azijsko vojno, da ji še za tam primanjkuje vojakov. Amerika bi seveda rada napravila iz atlantskega pakta močno vojaško enoto, ki bi bila kos vsakršnemu sovjetskemu napadu. Tega se ji v vseh devetih letih obstoja NATO ni posrečilo.

Kaj več pa o ameriški politiki ni znanega in prav to povzroča zmedo med njenimi zavezniki. Dulles je pred odhodom na Dansko izjavil, da bo to navadno posvetovanje, po prihodu v Kjöbenhavnu pa je novinarjem dejal, da bodo na sestanku sprejeli pomembne sklepe. Take izjave seveda ne vtilvajo članicam NATO posebnega zaupanja, ker ne vedo, kaj ZDA pravzaprav mislijo. Morda še ameriški ministru Dullesu ni povsem jasno, kaj bi rad dosegel.

V propagandni vojni, ki besni med ZDA in ZSSR, je prišlo v Varnostnem

ZUNANJEPOLITENI TEDENSKI PREGLED

siva nad Arktikom. Gre namreč za ameriške bombnike, ki oboroženi letajo nad Severnim tečajem in imajo za »teoretični« cilj Sovjetsko zvezo. Tej gre to početje razumljivo na živce in je zadevo sprožila pred Varnostnim svetom. ZDA so spretno odgovorile s predlogom o nadzorstvu nad arktičnim področjem. Ta predlog so utemeljile s trditvijo, da

Ministri v Kjöbenhavnu

se boje nenadnega napada in da morajo potemtakem imeti nekaj, kar jih bo pravočasno opozorilo na nevarnost. Rusi so na to odgovorili, da bi to nadzorstvo zajelo del sovjetskega, a prav nič ameriškega ozemlja. Tedaj je postalo očitno, da bodo Rusi uporabili veto. Tako je prišlo do pata. Američani so tukaj dosegli rahel propagandni uspeh s tem-le argumentom: med pogajanj v razorožitvenem pododboru v Londonu je Zorin zaničljivo govoril o nadzorstvu nad Arktikom, češ da so tam samo beli medvedji. Čemu se, prosim, Rusi zdaj tako razburjajo, če nad tem tako malopomembnim področjem letajo ameriški bombniki. Torej to področje le ni tako malo pomembno. Predlagamo nadzorstvo.

Ob tem vprašanju se je prvič zgodilo, da je postal generalni sekretar tarča sovjetskih napadov in obtožb, da se je opredelil za eno stran. Hammarškjöld je namreč podprl ameriški načrt v Varnostnem svetu. Generalni sekretar OZN je popolnoma upravičeno

na vendar mora imeti neko stališče do vprašanj, o katerih razpravljajo v OZN, čeprav je čutili v zadnjem času njegovo drznejše nastopanje na mednarodnem področju. Čutili je večjo Hammarškjöldovo samostojnost. Človek ima vtis, da bi Hammarškjöld rad vodil določeno politiko, da ne bi ostal res samo uradnik, to je izvrševalec sklepov OZN. Da bi pa dokazal svojo nepristranost, je dejal, da je bil prav tako podprl sovjetski sklop o enostranski ustavitvi jedrskih poskusov.

Predsednik indijske vlade Nehru se je premislil in sporočil, da ne misli odstopiti. Toda to se je zgodilo po več dnevih zakulisnih razgovorov in šepetav. Nehru je jasno povedal, da je razočaran nad dirko za stolčki v kongresni stranki, katere voditelj je. Toda ne gre samo za stolčke. Desno krilo stranke očitno ne mara načel socialistične izgradnje gospodarstva in javnega življenja, kot to določa strankin program. Desnim kongresnim poslancem v krajevnih skupščinah se je posrečilo tako uspešno zavreti izvajanje agrarnega zakona, da so ga v osmih letih izvedli komaj za deset odstotkov. Po tem je prišel škandal zaradi spekulacij z denarjem državne zavarovalnice. Potem so odkrili, da so zasebna podjetja dobila v dveh letih toliko deviz, kolikor bi jih smela komaj v petih letih, itd. Toda najhujše je Nehruja prizadelo nezdravo vzdušje v stranki. Če se je zdaj odločil, da ostane na svojem mestu, pomeni, da je dobil trdna zagotovila od grešnikov v stranki, da se bodo poboljšali. Vsekakor je dobro, da si je Nehru premislil, zakaj ne Indija in ne svet bi ga ne mogla lahko pogrešati.

Kratke IZ RAZNIH STRANI

- Predsednik indijske vlade Nehru je izjavil, da si je premislil in da ne bo odstopil s svojega položaja, kakor je prvotno nameraval. To je uvidel po odnevu, ki ga je njegov prvotni sklep povzročil v vrstah kongresne stranke. Pač pa se je Nehru pritožil, da vlada v kongresni stranki karizem in da se marsikdo ne drži programa, ki ga je stranka sprejela.
- Sovjetski zunanji minister Gromiko je sprejel v Moskvi ameriškega in francoskega veleposlanika in jena izročil memo. Menilo, da je odgovor sovjetske vlade na zadnje notne zahednih držav, v kateri so te zavrhile udeležbo poljskega in češkoslovaškega veleposlanika na moskovskih razgovorih veleposlanikov.
- Po uboju dveh britanskih vojakov v grški četrti Famaguste na Cipru je guverner Cipra Hugh Foot spet uvedel strojno kazen, posebno za uporabo nošenja strelnega orožja ter podtakanje bomb z namenom ubiti ali raniti neko osebo.
- Kakih 1500 zdravnikov v danajskih bolnišnicah in nad 200 zdravnikov v inštruktiji, ki stankajo že od 1. maja, zahtevajo povečanje honorarjev za nočno dežurno delo ter delo ob nedeljah in praznikih.
- Stavka je organizirana tako, da je zahtevano, da zdravniška pomoč samo v najnujnejših primerih. Iz bolnišnice so začeli odpuščati lažje bolnike.
- Federacija ameriških znanstvenikov je zahtevala sporazum o ustavitvi jedrskih poskusov ne glede na splošni sporazum o razorožitvi v deklaraciji te federacije, ki združuje 2000 znanstvenikov in inženirjev, je poudarjena potreba po naglem ukrepanju za preprež jedrskih poskusov.
- S potniško ladjo »Jugoslavija« je odpovalil z Beke v Port Said prvi let četrtice izmene jugoslovaškega oddelka, ki bo v sestavi sil OZN opravljal nadzorstveno službo na demarkacijski črti med Egiptom in Izraelom. Z ladjo »Jugoslavija« se bo vrnil domov del jugoslovaškega oddelka, ki je v Egiptu služil pol leta.

BODOCI STAREŠINE MED BORCI V ODMORU PO POUKU NA TERENU VEČ BERITE O SOLAH ZA VZGOJO OFICIRJEV JLA NA 6. STRANI DANASJNE STEVILKE

Pomembna novost

Pomembna novost, ki so jo vpeljali na rudniku, so mape, ki so namenjene posameznim članom delavskega sveta. V vsaki mapi je shematični prikaz funkcije delavskega sveta, s čimer ima član nakazane naloge, delokrog in način poslovanja delavskega sveta. To mapo bo prejel upravljalac redno štiri dni pred zasedanjem in bo v njej dodatno vloženi zapisnik prejšnjega zasedanja, vabilo z dnevnim redom zasedanja ter obdelani material k posameznim točkam dnevnega reda. Tako se bo lahko sielrhni član dobro pripravil na zasedanje ter posamezne točke in vprašanja že predčasno obdelal s članj kolektiva. Vedno iznova bo lahko posameznik pregledoval ter ugotavljal utemeljenost in plodnost opravljenega dela. Tako bo podana široka možnost sielrhnemu upravljalcu, da se bo v razpravah lahko oglašal in da ne bodo govorili le posamezniki. Obdelani material bo prejela tudi sindikalna podružnica, ki ga bo lahko predčasno pregledala ter zavzela svoje stališče.

Ob cvičku so pokazali svoje barve

Dne 2. maja so organi za notranje zadeve aretirali v Trebnjem štiri delavce sarajevskega podjetja Avtoput, ki so bili docela pijani, vendarle pa še toliko pri moči, da so prepevali ustaške pesmi. Ostali so v priporu, čaka pa jih seveda primerna kazen za to svojevrstno, čeprav zelo pozno »ju-nastvo«.

INDUSTRIJA PERILA V NOVEM MESTU

Glavni trg 12

poziva na osnovi 70. člena Uredbe o plačah delavcev gospodarskih organizacij, naj se javijo vsi delavci, ki niso več v delovnem razmerju s tem podjetjem, imajo pa pravico do povečane plače nad tarifno postavko za l. 1957. Pravico do tega imajo: delavci, ki so bili med letom 3 mesecev v delovnem razmerju, pa jim je to prenehalo zaradi odpovedi; delavci, ki so bili med letom 3 mesecev v delovnem razmerju in jim je to prenehalo zaradi izteka pogodbe, zaradi odpovedi podjetja ali po sporazumu s podjetjem.

V prijavi navedite čas, ki ste ga prebili na delu. Delavci, ki se ne bi javili v roku 3 mesecev od dneva objave tega oglasa, izgube pravico do tega povečanja plače.

Resnica prihaja na dan

»PROSVETA«, glasilo slove nske narodne podporne jednote, ki izhaja v Chicagu, je letos 17. marca objavila dopis svojega dopisnika Franca Perniška iz Finleyville (Pa), ki prav nazorno kaže grobo ozadje dogodkov v kapitalističnem svetu, o katerem ima marsikdo pri nas docela napačno predstavo.

Finleyville Pa. — Jaz rad sem, ker sem prepričan, da naši bratci radi berejo izvzema poročila. Včasih se bojim, da bo urednik zagnal moje čekarkijo v koš, kar se pa še ni zgodilo.

Danes je prvi dan po božiču, da sem šel ven na sonce in si ogledal moje stare kosti. Zdaj se izgleda, da bomo kmalu lahko kaj delali okrog hiše, če nam bo zdravje dopuščalo. Meni se bolj zveđa, da je že vse malo bolj veselo, ker skoro vsi pričakujemo dobro leto. Saj tako se je pohvalil neki farmar. Pravil mi je, da je njegova kokoš zne-

sila precej veliko jajce, ki je imelo tri rumenjake. Jajce je tehtalo skoro pol funta.

Drugi znak dobre letine je, da je neki mladi par v 16 mesecih imel že pet otrok. Ali ni to dobro znamenje rodovitnosti? Zadnjič sem bral dopis naše »jakinja«, ki je poročala, da je njena čepšlja cvetela dvakrat v letu. To je znak dobre letine in ugodnega podnebnja.

Zal pa se delavcem ne obe-ta nič dobrega, kajti oni so divisni za obstanek od tovarniškega dela in zaslužka. Čeprav jaz ne delam, me ta stvar zelo

skrbi. Vsak dan borem poročila, da je brezposelna armada večja, kar pomeni več mizerije, je ni potrebna. To pomeni, da je naš gospodarski sistem na slabih nogah. Če bo šlo tako naprej še nekaj časa, bo ta kri-za zajela tudi ostale sloje, kaj-ti na predsednikove obljube ne bo dal nihče nič.

Njegove obljube so nekam preveč podobne izjavam nepozabnega Hooverja. Nekateri praznavači so mnenja, da se sedanja predsednik sploh ne zmeni za kako drugo stvar ko za golf in počitnice. Seveda se zanima za sputniške in komuniste, bombe in rakete, kar ni nič pridva za zaskrbljeno ljudstvo. Pač pa predsednik nikoli ne pozabi omentiti, kaj vse pričakuje od ljudstva, ne omenja pa, da je

kaj storil za splošni blagor našega prebivalstva, dasi je govoril o razkožju in prosperiteti. Celo zdaj gobezdajo o blaginji, ko so življenjske razmere na zelo nizki stopnji.

Vladni voditelji sploh nočejo priznati, da je v deželi beda, da delajo hudičeve naklepe proti organiziranemu delavstvu. Zdaj so vsaj deloma razkrinkali zloglasno Kohlerjevo družbo, kjer so unijski delavci na stavki že štiri leta. Ali je vlada storila kakšen korak, da bi prišlo do sporazuma med unijo in družbo v smislu zakona o delavskih sporih?

Če posameznik nosi orožje, mu ga takoj vzamejo, njega pa pošljejo v špekhamro ali pa oglobijo. Ta družba pa je imela pravcati arzenal orožja, ki je bilo očitno naperjeno proti uslužbenecem samo zato, ker so zahtevali svojo organizacijo, da bi jih zastopala na pogajanjih z družbo, ki je bila vsa leta gluha za človeške pravice. Družba ni žalila denarja, ki ga je trošila za orožje in svoje podcr-nike. Imela je uvožlj orožja v zalogi, da bi lahko z mahom pokončila delavce v tovarni. Kje je enakoparnost? Človek bi mislil, da ta družba ne obratuje v takozvanj svobodni de-želi.

Časj se spreminjajo, čeprav zelo počasi. Upajj je, da se bodo oči našega delavskega rez-reda odprle v času depresije, ko ne bo laž imela takega vpliva nad nami. Mnogi bodo spoznali, da je bil mežnari suženj in da to ne bo vse večne šase.

AMERIŠKA RDEČA KAPICA

Le kako dolgo bosta vzdržali?

Frank Pernišek

DOLENJSKO KMETIJSTVO

ZAOSTALI NAZORI IZGINJAJO

Govorec o kmetijstvu, moramo poudariti, da se ni- smo spoprimali samo z gmojnimi težavami — nekaj takih težav imamo še vedno — temveč tudi z zaostalimi nazori, ki so močno zakoreninjene, saj so se gmadiji v miselnosti večine naših kmetov ne desetletja, temveč stoletja. Zal so take zaostale nazore pokazali tudi nekateri kmetijski strokovnjaki, ko smo se lotili novih metod v kmetijstvu. Zdal, ko smo prve sadove v pogledu intenzivnejšega in sodobnejšega načina obdelovanja v kmetijstvu že dosegli, zaostali nazori izginjajo, vendar ne dovolj hitro. Celotno najvernejši kmetovalci so se morali prepričati, da novi način obdelovanja, ki terja in si pomaga z mehanizacijo, z globokim oranjem in uporabo ustreznih količin gnojil, bodisi umetnih ali hlevskih, daje take uspehe, da presejajo celo najbolj optimistična predvidevanja glede višjih donosov v kmetijstvu. To velja tudi za živinorejo in proizvodnjo mesa. To, da si intenzivni in sodobni načini obdelovanja vedno bolj utirajo pot tudi v slabo obdelovana in zaradi tega manj plodna individualna kmetijska gospodarstva, in sicer s pomočjo zadrug in socialističnih gospodarstev, s kontrahiranjem t. dr. močno vpliva na vzpostavljanje materialne in idejne osnove socialističnega načina proizvodnje v kmetijstvu in sploh na vsi.

Proizvodnja v našem kmetijstvu mora postajati vedno bolj industrijska, zakaj je tako bomo lahko zagotovili prehrano prebivalstvu naše države, ki slino hitro raste. Če bomo smele in strokovno delali za napredek naše kmetijske proizvodnje, se bomo kaj kmalu prepričali, da lahko naše investicije v kmetijstvu uspehe celo prej, kot investicije v industriji.

Lanskoletni uspehi, ko smo sicer na manjših površinah s sodobnim načinom obdelave pridelali 35 do 70 metrskih stovov pšenice na hektar in do 120 metrskih stovov koruze v zrnju, nam dokazuje, da se moramo zdaj lotiti modernega načina proizvodnje v večjem obsegu, na vedno večjih površinah. Samo tako nam po dveh, treh letih ne bo več treba uvažati nekaterih kmetijskih pridelkov, kakor pšenice, maisti in drugega, razen tega pa bomo lahko precej povečali izvoz nekaterih kmetijskih proizvodov, kakor na primer mesa, mesnih in drugih proizvodov...

Iz poročila tovariša Josipa Broza-Tita, generalnega sekretarja ZKJ, na Sedmem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije v Ljubljani 22. aprila 1958.

(Prenos s 1. strani)

Pot je jasno začrtana

Kmetijska zadruga ima jasno načrtan program dela. Občinski ljudski odbor bo z ozirom na izredno važnost razvoja kmetijstva odsej sodeloval z zadrugo kot z glavnim pomočnikom. Na loga številka ena pa bo: občine morajo kmetijstvo postaviti tudi pred politične organizacije, ker njihovega vpliva na terenu dosedaj dostikrat ni bilo opaziti.

Načrt razvoja kmetijstva je zelo napet. Vložiti bomo morali največje napore, preden ga bomo uresničili. Do leta 1961 bomo morali vsako leto povečati kmetijsko proizvodnjo za 18%, da bi dosegli predvideni načrt.

Večji hektarski donosi in agrotehnične mere

Uresničili ga bomo delno z večjim denarnim dohodkom, ki ga bodo dali novi hmeljevi nasadi, delno pa z večjimi hektarskimi donosi, ki bodo posledica uporabe sortnih semen, umetnih gnojil, zaščitnih škropljenj in uvajanja ter uporabljanja ostalih agrotehničnih mer.

Načrti razvoja kmetijstva so prilagojeni razmeram na področjih, za katera so izdelani. Tako predvideva načrt za Suho krajino in ostale hribovite predele povečano sadjenje in živinorejo, proizvodnjo krme, zdravilnih zelišč in lanu. V ravninskih predelih sloni vsa teža načrta na povečanju proizvodnje žitaric ter ostalih kmetijskih pridelkov, ob Krki in Kolpi pa na hmelju.

V TEM TEDNU NABIRAMO:

- Cvet dišeče vijolice (samo temnomodre) po 650 din, črna trna (trnule) po 400 din,
- Korenina regrata (110 din),
- Lubje češminovih korenin (165 din),
- Rastlino krvavega mlečka (90 dinarjev).

NAŠE JEKLO

Danes je nekako v navadi, da ekonomsko moč kake države merijo tudi po tem, koliko proizvaja na leto jekla. To je naravno; kajti, sodobna tehnika in znanost, industrija in življenje sploh je usmerjeno na jeklo. Tudi naša država je že dosegla lep ugled kot proizvajalka jekla, posebno zadnja leta.

Poglejmo številke! Domača proizvodnja surovega jekla je bila 1954. leta 588.000 ton, elektrojekla 28.000 ton. Lani je ta proizvodnja dala že 985.000 ton surovega jekla in 62.000 ton elektrojekla, torej več kot milijon ton. To je velikanski uspeh in je dosegel stotine milijard dinarjev.

Svetovna proizvodnja umetnih gnojil

Celotna svetovna proizvodnja umetnih gnojil je dosegla lani 20.927.000 ton, kar je za 700 tisoč ton več kakor leta 1956.

Preveč avtomobilov

Ameriška avtomobilska industrija je lani izdelala toliko osebnih avtomobilov, da jih je vkljub vsej reklamni ostalo neprodanih okrog 800.000. In reklame je bilo dovolj, saj vsi trije glavni tekmeči — proizvajalci osebnih avtomobilov potrebujejo na leto več kot milijardo dolarjev za reklamo. Če se trg ne bo odprl, bo na tisoče delavcev ostalo brez zaslužka.

ABC našega kmetijstva

Potrošnja umetnih gnojil se bo dvignila v toliki meri, da razpoložljive količine ne bodo zadostale vsem potrebam. Zato predelovalno industrijo, ki bo s seboj imela tudi višje predele, N. pr.: industrija spirita iz krompirja in žitaric, sušilnice za čaka, ker tak program zahteva od njih mnogo naporov. Občine in kmetijske zadruge razpisujejo za kmetijstvo premalo študentov in zato ni zadostnega dotoka strokovnjakov.

NA DESNEM BREGU KRKE PRI SREBRNICAH ZNASLO ŠIROKO POLJE KOSTANJEVIH IN HRASTOVH DROGOV. ENI SO BOLJ RAVNI, DRUGI SPET MANJ. VSI PA SO NA VRHU OBREZANI... TO SO NOSILCI BODOČEGA HMELEJEVEGA NASADA, KI BO ŽE LETOS OZELENEL IN DAL PRVI, CEPRAV SKROMNI PRIDELEK. DELAVCI KMETIJSKE ŠOLE GRM SO NA POSKUSNEM CENTRU ZA HMELEJ V SREBRNICAH OBDELALI S HA ZEMLJE IN POSTAVILI 500 DROGOV.

»OBREZANI SO NA VRHU ZATO, JE POUVEDAL JANEZ KOTAR, KI SMO GA NASLI MED DROGOVI NA HMELEJŠČU. DA LAHKO NATAKNEMO NANJE OBROCKE NA KATERE PRIPNE MO ZICE, MORAMO KAR POHITETI, KO JE TAKO VREME: SA DIKE ZE IMAMO...«

S POMOČNIKOM STA UTREJEVALA ZEMLJO OKROG STEBROV, ČEZ TRI LETA BODO ŽE LAHKO NABRALI V SREBRNICAH POLNO KOLIČINO HMELEJA, MEDTEM PA BODO UREDILI HMELEJŠČE SE MARSIKJE NA DOLENJSKEM IN V BELI KRAJINI.

Jih bodo lahko dobili kmetje le na osnovi pogodbenega sodelovanja s KZ. Leta 1956 smo v našem okraju porabili 38 kg umetnih gnojil na hektar, letos jih bomo, leta 1961 pa že 414 kg na hektar.

Gradili bomo predelovalno industrijo

Ker bo narasla proizvodnja raznih kmetijskih pridelkov, za katere na trgu ni povpraševanja, moramo že sedaj misliti na

Pomanjkanje strokovnih kadrov v kmetijstvu

Vprašanje strokovnih kadrov v kmetijstvu smo doslej reševali premalo resno in ga močno zanemarili. V okraju imamo zdaj samo 15 agronomov in 12 kmetijskih tehnikov. Od 35 upravnikov kmetijskih zadrug jih ima samo 14 strokovno izobrazbo, ki jo zahteva nova uredba. Občine bi naj morale imeti kmetijske referente za reševanje tehnične prave kmetijstva. Voda nam tako rekoč teče v grlo, zadeve iz

sušenju vrtnin (korenje, peteršilj, čebula, por). V načrtu je predvidenih v ta namen 770 milijonov dinarjev. Del sredstev bomo ustvarili sami, za ostalo bomo pa morali najeti posojila.

Pri uresničitvi načrta moramo imeti pred očmi tudi to, da bomo na vsakem koraku imeli spopede z zaostalostjo našega kmeta in z njegovim v miselnosti proti vsemu, kar je napredno. Za sodobno obdelavo vsakega hektara zemlje se bomo morali pošteno potruditi.

Novi zakoni in uredbe o kmetijstvu

V krajšem razdobju so zadnji čas izšle naslednje uredbe in zakoni, ki so velikega pomena za kmetijstvo in njegov razvoj: Uredba o kmetijskih zadrugah, Uredba in pravilnik o dolgoročnem kreditiranju v

seni vedeli na koga se lahko naslonimo in uresničili naloge, da se ne bo ponovil slučaj lanske jeseni in letošnje pomladi, ki sta nas našli skoraj nepripravljene.

Učne načrte kmetijskih šol je treba spreminiti

V okraju imamo 3 kmetijske šole: na Grmu, na Mali Loki in na Vinomeru. Pouk v vseh treh šolah moramo bolj približati sedanjim potrebam razvoja našega kmetijstva. Te šole naj bi dale gojencem več praktičnega znanja predvsem iz področja pogodbenega sodelovanja kmeta z zadrugo in splošnega zadržnega dela. V omenjene šole naj občine in kmetijske zadruge pošiljajo predvsem mladeniče, ki so že odslužili vojašnico in s toorej dovolj resni, da bodo za delo na terenu zagrabili.

Kako dobiti srednje in višje strokovne kadre?

V vseh nižjih in višjih gimnazijah moramo takoj pričeti razgovore z dijaki četrtih in osmih razredov. Poiskati je treba med njimi domačine, ki bi bili pripravljeni študirati na srednji kmetijski šoli v Mariboru ali na agronomski fakulteti v Ljubljani. S študenti se moramo takoj dogovoriti, kaj in kje bodo delali, potem ko študij končajo. Najti moramo primerno število dijakov, ki bi bili pripravljeni po končani srednji kmetijski šoli v Mariboru končati še 6-mesečno upravniško šolo, da bi tako dobili strokovno sposobne upravnike, ki nam zelo primanjkujejo. Predvsem bomo morali paziti, da študenti domačine, ker se rado zgodijo, da študenti iz drugih področij po končanem študiju Dolenjskega vprašanja (razpisna študentija za kmetijstvo) pa ne morejo reševati samo zadruge, ampak so ga dolžne skupno z njimi reševati tudi občine, ki morajo razpisovati študentije za študij v kmetijstvu, da se ne bi dogodilo več tako kot v Suhi krajini, kjer so študenti arhitekta, strojne inženirje in slatne poklice, ki jih nikoli ne bodo potrebovali.

Dvainštirideset kmetovalcev Med gojenci kmetijske šole na Grmu

Zvonec opozarja na začetek poteka, vrste klopi in stolov se pomirje in predavatelj z dnevnikom in redovalnico v rokah stopi v razred — skraška vse je tako kot v vsaki drugi šoli, le... »Katero od glagolcev pomlajujemo s semenom?«

Kot vidite smo pri uri gozdarstva, kajti gornje vprašanje je bilo celo za biologa na katerikoli novomeški šoli kar malo preveč specifično. Gozdarstvo — to imajo samo na kmetijski šoli, ne? Prav ste uganili!

»Smreko...«

»Ne...«

Fant je pomislil.

»Macesen!«

»Ne...«

Inženir Rajk, priznani strokovnjak, predava gojencem kmetijske šole o gozdarstvu. Čeprav gozdarstvo ni v programu, je vodstvo šole presodilo, da se morajo prav Dolenjci temeljite seznaniti z njim. To seznanjanje s skrivnostmi gojitve gozda tovariš inženirja kar dobro uspeva in fantje ga imajo radi. Samo včasih je treba kateremu malo bolj razmisliti, pa se hitro spomni pravilne rešitve.

»Jelko...?«

»Seveda. Kaj se pa bojš povedati!«

Ure gozdarstva so prav kratkečasne, saj tovariš Rajk večkrat kakšno takšno pove, da se ves razred nasmeje. Radi pa imajo tudi strojništvo, ki jim ga predava tov. Kocovan.

»Vinogradništvo nas še posebej zanima,« so povedali fantje, ko sem jih povpraševal med odmorom. »Tovariš Dobersiek tako lepo in na glas predava...«

Traktorji jih vesele

V glavnem odmoru dopolden in popolden imajo malico, S hrano, vzgojiteljem in internatom, ki ga imajo v šoli, so zelo zadovoljni. Mesečno vzdrževalni 4000 dinarjev plačujejo nekateri sami, večini pa pomagajo domače zadruge. Po končani šoli bodo šli gospodariti na svoje domove, pa tudi na drž.

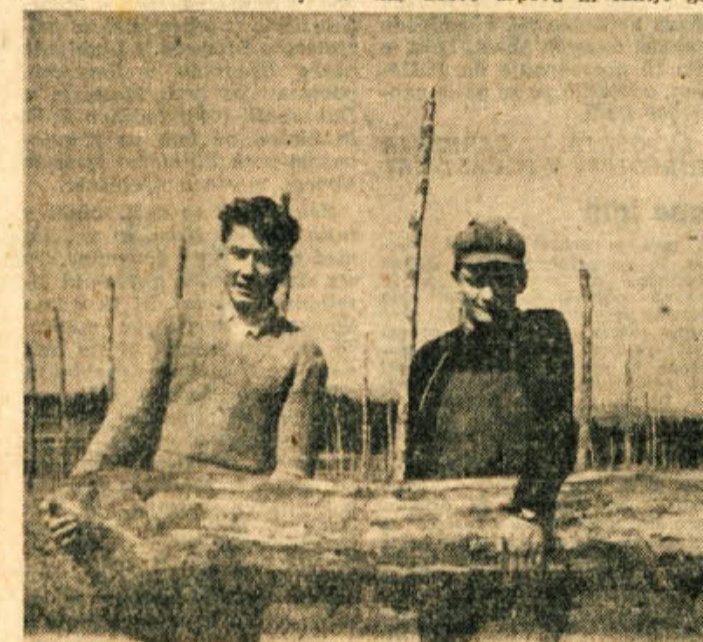
»Za šolo bo že dober...«

Razen enega so vsi iz kmetijskih družin. Največ jih je iz novo-meške okolice in Bele krajine, nekaj pa tudi iz Stajerske, Ljubljane, Primorske in Notranjske. Povprečen uspeh ob polletju je bil »dobro«, ob koncu leta pa bo še boljši.

Z nekaterimi so sicer težave, ker niso iz osnovne šole prinesli dovolj trdne podlage. Takih je največ z dolenjskega področja.

»Ljudje na kmetih mislijo, da je tisti, ki je našel doma, že zmeraj dober za kmetijsko šolo,« mi je pojasnil ravnatelj šole ing. Milan Bračeka. »Toda letos jim to ni uspelo, ker smo že imeli toliko prijavi, da smo nekateri lahko odklonili. Šola more sprejeti največ 50 gojencev, toda do tega števila ne bomo prišli nikoli, ker imamo poleg rednih gojencev še vedno kakih 30 tečajnikov, tako da so s tem našo možnost že precej prekoracene. Naslednje leto bo selekcija še bolj stroga, ker bomo le tako lahko vzgojili dobre strokovnjake.«

(Nadaljevanje na 4. strani)

Gojenci kmetijske šole Grm na novem hmeljišču v Srebrnicah

O reji plemenskih svinj

Nekaj navodil o reji plemenskih svinj ter odstavljenih pujskov požlahtnjeno pasme

Na našem kmetu tudi inozemskim tržišču se vse bolj uveljavlja ter išče mesnati tip rano zrelega in hitro rastočega prašiča. Tem pogojem popolnoma ustreza naša bela požlahtnjena pasma. Dobra pasma za industrijsko zadrugo zelo dobra ter iskana surovina. Razen tega pa tudi naši rejci vedo, da 7 do 10 mesečni pitanci te pasme lahko ob primerni hrani dosežejo težo 90 do 120 kg, to je namreč teža najbolj iskanih ter najbolj plačenih prašičev. Če pa hočemo naše rejce oskrbeti z dobrimi, za zahranjeni pujski, ki bodo dosegli omenjeno težo, moramo začeti s tem delom že pri reji oziroma prehrani plemenskih svinj.

Reja plemenskih svinj

Plemenske svinje naše požlahtnjene pasme imajo lastnosti dobrih plemenk, za katere je značilna velika plodnost, saj dajo povprečno 10 do 12 prašičev po gnezdu. Vsejaki slabše plodnosti in košenja slabih ne odpornih pujskov, katerih raz-

meroma veliko pogine, so navadno pomanjkljivosti v krmiljenju in oskrbi.

Zato moramo plemenske svinje krmiti tako, da so dobro rejene, ne pa pitane, ker se pitane nerade obreje in opravišajo majhno število slabih prašičev. Razumljivo pa je, da svinje ne smejo biti niti oslabiljene, ker potem ne dajo dobre prireje.

Prehrano plemenskih svinj lahko razdelimo na tri obdobja: 1. prehrana v prvih 2 mesecih brejosti, 2. prehrana v tretjem in četrtem mesecu brejosti, 3. prehrana dojnih svinj.

Prehrana plemenskih svinj v prvih 2 mesecih brejosti

V prvih dveh mesecih brejosti raste pišč zelo počasi in je zaradi tega prehrana teh svinj enaka prehrani nebrehlij ali suhih svinj. V poletnem času je najboljša in zadostna krma za te plemence — paša. Ta krma je dragocen izvir lahko prebavljivih beljakovin, vitaminov ter mineralnih snovi, kar je vse ugotovno potrebno za normalen raz-

voj zdravih živali. Razen tega se pri takšni prehrani mnogo giblje na soncu in zraku ter postane odpornjša proti boleznim kot iste živali, katere so večinoma zaprte v temnih in vlažnih prostorih. Kjer ni primernih pašnikov, pokladamo zeleno krmo v krmilšču ali v izpušnih in sicer damo vsaki plemenci dnevno 15 kg mlade zelene krme ali lucerne. Ta krma naj ima čim več listov in čim manj stebel, razen tega je potrebno, da je dobro zrezana, ker jo svinje hitreje in bolj čisto požro. Razen zelene krme, damo v dnevno obroku vsaki svinji še 1 kg krepke krme: koruze, jetmena, pšeninih otrobov, in sicer v obliki šrota.

(Dokazano je, da 7 kg šrota za-leže ravno toliko, kolikor 8 kg celega zrna.) Od zrnatih krmil je za plemenske svinje najbolj priporočljiv jetmen, ker ima največ prebavljivih beljakovin. V zimskem času pa moramo zeleno krmo nadomestiti s krmo, ki bo vsebovala vse hranljive snovi, potrebne za normalen razvoj plemenk, to je beljakovine in škrob. To bomo najlaže dosegli s primerno silažo. Silažo bomo pripravili iz krompirja in lucerne in s tem dosegli ne samo dobro in okusno krmo, temveč bomo preprečili tudi izgubo, ki bi nastala pri gnilju krompirja, razen tega pa izkoristimo še četrti odkos lucerne, katero v pozni jeseni težko posušimo. Silažo pripravimo tako, da krompir dobro operemo, ga skuhamo, stlačimo ter pomešamo z drobno zrezano uvelo lucerno. Na en del kuhane krompirja mešamo dva dela lucerne ali pa dodamo krompirju liste sladkorne pese v razmerju 3:1. To maso dobro stlačimo, jo pokrijemo s slojem plev (kakih 10 cm), po vrhu pa damo še sloj mljke, s čimer preprečimo pristop zraka. Po udarjam, da nikakor ni potrebno ravno betonski silos, temveč je dobra vsaka lesena posoda, samo da je nepropustna.

Takšna silaža ima okrog 3% surovih beljakovin več in je glede vitaminov trikrat bolj ugodna osnovna krma kakor pa samo krompir. Razen tega svinje tako mešanico bolje izkoristijo ob enem pa del krompirja nadomestimo z deteljo, ki je veličenega. V zimskem času moramo prinesiti silažo že pred upor-

razvoj plemenk, to je beljakovine in škrob. To bomo najlaže dosegli s primerno silažo. Silažo bomo pripravili iz krompirja in lucerne in s tem dosegli ne samo dobro in okusno krmo, temveč bomo preprečili tudi izgubo, ki bi nastala pri gnilju krompirja, razen tega pa izkoristimo še četrti odkos lucerne, katero v pozni jeseni težko posušimo. Silažo pripravimo tako, da krompir dobro operemo, ga skuhamo, stlačimo ter pomešamo z drobno zrezano uvelo lucerno. Na en del kuhane krompirja mešamo dva dela lucerne ali pa dodamo krompirju liste sladkorne pese v razmerju 3:1. To maso dobro stlačimo, jo pokrijemo s slojem plev (kakih 10 cm), po vrhu pa damo še sloj mljke, s čimer preprečimo pristop zraka. Po udarjam, da nikakor ni potrebno ravno betonski silos, temveč je dobra vsaka lesena posoda, samo da je nepropustna.

Takšna silaža ima okrog 3% surovih beljakovin več in je glede vitaminov trikrat bolj ugodna osnovna krma kakor pa samo krompir. Razen tega svinje tako mešanico bolje izkoristijo ob enem pa del krompirja nadomestimo z deteljo, ki je veličenega. V zimskem času moramo prinesiti silažo že pred upor-

bi prebavni organi spričo velike količine vode dobivali vseh snovi, ki jih žival potrebuje, in zaradi tega moramo omejenim korenčnicam dodajati krmila, ki vsebujejo več suhih snovi. Tako bomo na 10 do 15 kg korenčnic, ki jih požro svinje dnevno, dodali še 1 do 2 kg drobnija detelje ali lucerne, razen tega pa še 1/2 do 1 kg žitnega šrota.

Celodnevni obroki za plemenske svinje v prvih dveh mesecih brejosti

Zimski čas:

- 1) 8 kg pese, 4 kg krompirjeve silaže, 1/2 kg koruznega šrota,
- 2) 5 kg krompirja, 5 kg pese, 1/2 drobnija lucerne.

Letni čas:

- 1) 15 kg pese, 1 kg koruznega šrota;
- 2) 13 kg mlade detelje, 5 kg pese, 1 kg pšeninih otrobov.

Prehrana visoko brejih svinj

V drugi polovici brejosti si mora svinja nabrati v telesu zalogo hranljivih snovi za hitro rast plodu ter za obilno izločanje mleka po opravitvi. Za krmila vsebujejo množico vode in prav malo beljakovin. Če bi pokleljali zgolj njih, ne

ki znaša skupaj s posteljico 18—20 kg. V drugi polovici brejosti potrebujejo za razvoj pujskov tudi dovolj rudniških snovi, to je fosforja in kalcija. Da jo preskrbimo s kalcijem, ji pokladamo drobni detelje ali lucerne ter še 2—4 dkg kostne moker dnevno. Fosforja dobimo navadno dovolj v zrnati krmil. Poleg tega naj dobi plemenska še 1/2—3 dkg živinske soli v celodnevnem obroku. Breje svinje morajo dobivati v obroku tudi vitamine. V letnem času jih dobijo dovolj v zeleni krmil ali paši, pozimi pa jim dajemo surovo korenje ter deteljni ali semeni droščji. Za plemensko svinjo v tem razdobju velja še prav posebej pravilo, da je veliko na prostem — na paši ali v izpuših.

Zadnje 4 tedne pred opravitvijo dajemo plemenkam krmila, katera jim bomo pokladali tudi po pravitvi, to je v času dojenja. V tem času bi menjanje krme v obroku povzročilo motnje v prebavi. Ko začne svinji nabrekati vime, ji zmanjšamo obrok krme. Tik pred pravitvijo in 3 dni po pravitvi ji pokladamo bolj redko krmo ali kašast šrot ter otrobo. Sele 10—15 kg, poleg teže legla,

(Nadaljevanje na 4. strani)

Dvainštirideset kmetovalcev Amaterstvo bo živel

(Prenos s 3. strani)

Hmelj in milijoni

Sola pa ima zvezo tudi z novomeškim okoljem. Preko zadruge nabavljajo kmečki gospodarji sadilke, cepiljenke, plemenske prašičke. Za prašičke imajo selekcijske postaje z angleškimi plemenjaki, s katerimi bojejo izboljšati pasmo krško-poljskega prašiča.

Tudi v živinoreji so s pripuhtom jereja na sivozrlovo pasmo zvišali toliko mleka za 5 odstotkov pri isti količini hrane.

S smotno razdelitvijo panog na posamezne obrate bodo postavili posestvo na samostojno gospodarsko osnovo. Na Grmu bodo zaradi šole združene vse glavne stroke, v Pogancih bo živinorejsko mlekarstvo center z odprtimi hlevi, pregonsko pašo in mehanizirano molžo, na Trški gori vinogradniški center s čistim nasadom, v Smolenji vsaj sadjarski obrat, v Srebrničah pa hmeljarski center.

Posebno pozornost posvečajo hmelju. Stari ljudje se še spominjajo, da smo v naših krajih pridelovali prav dober hmelj. Sedaj ga bodo v Srebrničah posadili na petih hektarjih, po vsej Dolenjski in v Beli krajini pa za menda kar 180 ha. Dober pridelek na tej površini bi vrgeel približno 100 milijonov — kar je še enkrat več, kot sedanjí skupni dohodek vseh zadrug našega okraja. Gojenje hmelja je donosno, saj je znano, da marsikateremu savinjskemu kmetu zaradi nekaj hektarj obdelovalne površine ostane obdobje letni tudi tri milijone št. stega.

»Navzlic širokim možnostim za pridobitev znanja pa imajo

»Jaz bi sina dal v šolo, ampak pod pogojem, da se ne bo odvadil dela!«

VŠŠ... VŠŠ...

Nekaj čez enajseto se začne v hlevu opoldnaska molža. Zanimajo me je, kako pomolželo 25 krav, ki stoje v grmskem hlevu.

...všš — všš...

Prav nič. Molzel je namreč motor in sicer z zrakom. Zdal sem šele zagledal, da pri eni od krav stoji posoda z mlekom, iz katere gredo na vimeva štiri gumijaste cevke, ki so prekinjene s steklenim vložkom, tako da je mogoče videti, kako teče mleko skozi nje. Na drugi strani posode je še ena gumijasta cev, skozi katero vleče motor zrak iz posode. Kadar izsest motor zrak, potegne posoda skozi cevko mleko:

...všš — všš...

Železna cev teče okoli in okoli hleva. Pri vsaki kravi je pupica, na katero pritrjuje gumijasto cev posode za mleko. Na koncu železne cevi je motor, ki sesa zrak. Ko je vime prazno, stehajo pomolženo mleko in stvar je opravljena...

Cepiljenje na elektriko?
Malone prav tako presenetljivo je cepiljenje z električnim motorjem. Nikakor si nisem mogel tega predstavljati, dokler nisem sam videl. Pa je tako enostavno:

Z malo krožno žaglico zažagajo nekaj zarez v podlago in nekaj v cepič, tako da se zareze obeh koncev ujemajo. Treba je samo, da ju nekdo sestavi in položi v zaboj z žagovino,

ki pa so prinášali na daljše kose narezano podlago, ki so jo fmelj čez zimo spravljeno v zemlji. Dva sta potem pri strojkú zarezovala utore. Šlo jima je tako hitro o rok, da bi zlahka pripravila 40 cepiljencev v minuti...

Cepiljenci in podlaga z zarezi gredo potem na posebno mizo, kjer jih urne roke predvidno sestavljajo.

Letos bodo cepili 60 do 100 tisoč trt. Od tega računajo, da jih bo dobrih kmetih 60 tisoč.

Koje za zimi nasadi hmelja v Srebrničah postavljata

jih bodo jeseni prodajali po 40 dn. Seveda imajo že danes do zadnjega cepilca vse prodano. Še več bi lahko spravili v denar, če bi jih le mogli toliko pripraviti!

Cepljena trta je rizvanec, ki daje zelo dober pridelek. Nekaj časa so se ga dolenjski vinograjski bili, ker so ga zamenjavalj z rizlingom, ki pri nas ni dobro rodit. Rizvanec je kri-

žanec laškega rizlinga in zelene silvanca, cepijo pa ga na ameriški kober, ki ga ne napada trtna uš.

Letos bodo cepili še žametno črnino, ki je surovina za pomazno dolenjsko specialiteto — cviček, frankinjo in kraljevino. Večina cepijo na kober, nekaj pa tudi na riparijo.

Nasvidenje!

Zvečer pa še urica predavanja o lepem vedenju, večerja

Pred kratkim je gostovalo v Novem mestu ljubljansko Mestno gledališče z Vilharjevimi »Večerom v čitalnici«. Ob tej priložnosti je tov. Tone Gortnar naprosil dramaturga tov. Moravca za naslednji razgovor:

Tov. Moravec, vi ste dramaturg Mestnega gledališča v Ljubljani, ki gostujete danes v Novem mestu z »Večerom v čitalnici«. Poveste nam kaj o tem delu. Kako je nastalo in kakšen je njegov cilj?

»Večer v čitalnici« ni gledališka predstava, kakršnih imamo veliko v svojem repertoarju. Kdor kolikor toliko pozna delo našega gledališča, ve, da so na našem programu večidel komorna dela domačega in svetovnega repertoarja. Pri tem delu pa smo se odločili, da bomo obudili tri starejše igre slovenskega repertoarja, kakor so bile v navadi nekako pred 100 leti, in sicer v približno taki obliki, v kakršni so takrat te stvari igrali. To se pravi, ne samo te tri igre, temveč tudi nekaj čitalniški aranžma z recitacijami, pevskimi vložki, s povezavo konferansjeja itd. S tem smo hoteli živo pokazati obdobje domačega gledališča preteklosti z vsemi prizadevanji takratnih slovenskih gledaliških amaterjev, začetnikov današnje gledališke umetnosti, z vsemi napakami in nerodnostmi, ki so spremljale takratno njihovo delo, iz katerega je zršlo današnje slovensko gledališče.

Obveščeni smo, da bo imelo vaše gledališče letos in v prihodnji sezoni več gostovanj po Sloveniji. Kaj nam lahko poveste o teh gostovanjih, posebno kar se tiče gostovanj na Dolenjskem?

uče gostovanj pri mladih graditeljih avto ceste Ljubljana—Zagreb.

Prav vesel sem, da smo lahko kot prvo slovensko gledališče obiskali brigadirje na avtocesti Ljubljana—Zagreb že na začetku njihovega dela in da smo dosegli pri njih lep sprejem. Naša želja je, da bi lahko taka gostovanja še večkrat ponovili, kolikor bodo seveda na razpolago finančna sredstva in kolikor bodo s strani organizatorjev te stvari omogočene.

Kaj sodite o delu amaterskih gledališč na splošno?

Delo amaterskih gledaliških skupin spremljam z velikim zanimanjem, zlasti kot član republiškega sveta Svobod in prosvetnih društev in mislim, da bo ta dejavnost, ki ima na Slovenskem tako bogato tradicijo, tudi danes živelja naprej in se poglobljala. Toda včasih naleti človek pri tem delu vendarle na vprašanja, ki ga neprijetno zadenejo. Tako sem na obisku ene izmed konferenc režiserjev slišal, da med mladino ni zanimanja za amatersko dejavnost in da leži vsa stvar nekako na ramah starih amaterjev. Mislim in upam, da je to ali krajeven ali prehodni pojav, ki ni tako tipičen, vendar se velja ob njem zamisliti. Kar se tiče finančne plati teh vprašanj, mislim, da bi morali, in sem tudi prepričan da bodo, tako republiški kot tudi lokalni forumi, ki so za to odgovorni in ki imajo te možnosti, z vsemi svojimi možnimi sredstvi to dejavnost podprti, da se bo lahko razvijala tako, kot bi bilo zaželeno.

Tov. Moravec, kaj nam lahko poveste o načrtih vašega gledališča kar se

Rad bi omenil odnose med delom poklicnih gledališč in delom Svobod. Na eni strani mislim, da bi morala poklicna gledališča dati delu Svobod več pobud in več pomoči. Na drugi pa naletimo na terenu pri svojih prizadevanjih, da bi čim bolj razširili mrežo svojih gostovanj, včasih tudi na nerazumevanje ravno pri funkcionarjih Svobod, kar nas zelo neprijetno preseneti. Imamo vtis, da iz nekakšnega ljubosumja odklanjajo naša gostovanja, kar delu amaterskih gledaliških skupin ne more biti v prid.

OBČNI ZBOR SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

Boljša povezava z izseljenci

Letošnja osrednja izseljeniška prireditve bo v Novem mestu

Ploden obračun dela je podal na letošnjem občnem zboru upravní odbor Slovenske izseljenske matice v Ljubljani 28. IV. Stiki stare domovine z našimi izseljenci v raznih državah sveta so čedalje boljši. To poslanstvo opravlja SIM. Sprejem rojakov, ki pridejo na obisk, organizacije izletov in prireditev za izseljence, pomoč le-tem pri urejevanju carinskih in drugih formalnosti, pomoč stalnim povratnikom, izdajanje knjig in revij za ljudi naše krvi v tujih deželah, to so med drugim naloge Izseljenske matice.

Te naloge je matica tudi lani uspešno opravljala navzile dokajšnjim težavam, ki so ovirale še plodnejše delo. Lani je domovino obiskalo nad 2000 rojakov iz raznih dežel. Večina izseljencev se po prihodu v domovino oglasi na matici ali njenih pododborih, za skupine pa matica vedno pripravi sprejemne in meji ali v Ljubljani.

Izleti z avtobusi, ki jih organizira matica vsako leto skupno s Putnikom, so zelo popularni pri rojakih. Zlasti se jih radi udeležujejo rojaki iz ZDA. Lani je matica že drugič zapovrstjo omogočila rojakom iz ZDA praznovanje ameriškega dneva neodvisnosti, ki soppada z našim dnevom borca. Lani je bilo to praznovanje na Polzevem, udeležilo pa se ga je okoli 1500 ljudi.

LETOŠNJA OSREDNJA PRIREDITEVA V POČASTITEV

Zelo veseli so naši rojaki v tujih deželah tiska, ki prihaja med nje iz stare domovine. To sta zlasti »Rodna gruda« in Izseljenski kolektor, ki ju izdaja Slovenska izseljenska matica. Ti dve publikaciji, ki sta tudi na dostojni višini po vsebini in opremi, sta čedalje bolj priljubljeni pri rojakih. O tem pričajo številna pisma, ki jih prejmeta uredništvi. Mimo teh pa dobivajo rojaki še številne pokrajinske časnike, ki jim prinašajo obilo novic iz rodnihi vasi in domačih krajev. Izredno oddaja Radia Ljubljane za izseljence. To je edina postaja v Jugoslaviji, ki ima posebno

oddajo za izseljence. Številna pisma, ki jih prejema vodstvo oddaje in tudi matica, pričajo, da te oddaje posluša skoraj vsi naši izseljenci v evropskih državah, do koder seže val ljubljanske radijske postaje. Zanimivo je, da poslušajo to oddajo celo na obali Baltičkega morja, v Rigi.

Sklep občnega zbora je bil: še bolj okrepiti stike z našimi rojaki v vseh deželah. Omogo-

čiti jim, da bodo spoznali svojo staro domovino tako, kakršna je, domovino, ki jih ni pozabila in je vedno pripravljena, da jih sprejme. Domovina zna ceniti njihovo pomoč svojem in raznim ustanovam, ceni njihovo ljubezen in navezanost na rojstni kraj. Slovenska izseljenska matica bo skušala vez med rojaki v inozemstvu in staro domovino še okrepiti. Pri tem računata na izdatnešo pomoč vseh ostalih organizacij in družbenih organov.

IZSELJENSKI TEDEN, ki ga v naši državi prirejamo vsako leto, bo letos od 7. do 14. julija. Glavne prireditve bodo v Sarajevu. Matica bo organizirala poseben izlet na prireditve v Sarajevo iz Ljubljane preko Beograda v Sarajevo, povratek pa prek Mostarja v Dubrovnik ter z ladjo v Split in Zader, od tam pa z avtobusom prek Plitvičkih jezer in Novega mesta v Ljubljano.

Zelo veseli so naši rojaki v tujih deželah tiska, ki prihaja med nje iz stare domovine. To sta zlasti »Rodna gruda« in Izseljenski kolektor, ki ju izdaja Slovenska izseljenska matica. Ti dve publikaciji, ki sta tudi na dostojni višini po vsebini in opremi, sta čedalje bolj priljubljeni pri rojakih. O tem pričajo številna pisma, ki jih prejmeta uredništvi. Mimo teh pa dobivajo rojaki še številne pokrajinske časnike, ki jim prinašajo obilo novic iz rodnihi vasi in domačih krajev. Izredno oddaja Radia Ljubljane za izseljence. To je edina postaja v Jugoslaviji, ki ima posebno

od oddaje za izseljence. Številna pisma, ki jih prejema vodstvo oddaje in tudi matica, pričajo, da te oddaje posluša skoraj vsi naši izseljenci v evropskih državah, do koder seže val ljubljanske radijske postaje. Zanimivo je, da poslušajo to oddajo celo na obali Baltičkega morja, v Rigi.

Sklep občnega zbora je bil: še bolj okrepiti stike z našimi rojaki v vseh deželah. Omogo-

čiti jim, da bodo spoznali svojo staro domovino tako, kakršna je, domovino, ki jih ni pozabila in je vedno pripravljena, da jih sprejme. Domovina zna ceniti njihovo pomoč svojem in raznim ustanovam, ceni njihovo ljubezen in navezanost na rojstni kraj. Slovenska izseljenska matica bo skušala vez med rojaki v inozemstvu in staro domovino še okrepiti. Pri tem računata na izdatnešo pomoč vseh ostalih organizacij in družbenih organov.

Rad bi omenil odnose med delom poklicnih gledališč in delom Svobod. Na eni strani mislim, da bi morala poklicna gledališča dati delu Svobod več pobud in več pomoči. Na drugi pa naletimo na terenu pri svojih prizadevanjih, da bi čim bolj razširili mrežo svojih gostovanj, včasih tudi na nerazumevanje ravno pri funkcionarjih Svobod, kar nas zelo neprijetno preseneti. Imamo vtis, da iz nekakšnega ljubosumja odklanjajo naša gostovanja, kar delu amaterskih gledaliških skupin ne more biti v prid.

Rad bi omenil odnose med delom poklicnih gledališč in delom Svobod. Na eni strani mislim, da bi morala poklicna gledališča dati delu Svobod več pobud in več pomoči. Na drugi pa naletimo na terenu pri svojih prizadevanjih, da bi čim bolj razširili mrežo svojih gostovanj, včasih tudi na nerazumevanje ravno pri funkcionarjih Svobod, kar nas zelo neprijetno preseneti. Imamo vtis, da iz nekakšnega ljubosumja odklanjajo naša gostovanja, kar delu amaterskih gledaliških skupin ne more biti v prid.

Rad bi omenil odnose med delom poklicnih gledališč in delom Svobod. Na eni strani mislim, da bi morala poklicna gledališča dati delu Svobod več pobud in več pomoči. Na drugi pa naletimo na terenu pri svojih prizadevanjih, da bi čim bolj razširili mrežo svojih gostovanj, včasih tudi na nerazumevanje ravno pri funkcionarjih Svobod, kar nas zelo neprijetno preseneti. Imamo vtis, da iz nekakšnega ljubosumja odklanjajo naša gostovanja, kar delu amaterskih gledaliških skupin ne more biti v prid.

Razstava izdelkov učencev v gospodarstvu

Ob 85. obletnici ustanovitve vojske šole v Novem mestu

Hodnik in vse učilnice šole učencev v gospodarstvu v Novem mestu so polne lepo razvrščenih izdelkov naših vajencev. Namen razstave je prikazati, kaj mora znati vajenec v prvem letu uka, kaj v drugem in kaj v tretjem. Razstavljeni so izdelki učencev vseh strok, ki jih poučuje novomeška šola: čevljarjev, šivilj, avtomobanikov, mizarjev, kolarjev, kovinarjev, ključavničarjev, kleparjev in kovačev.

Pogled obiskovalca se ob prihodu v razstaveni prostor najprej ustavi na iz lesonita izrezanem zemljevidu našega okraja, na katerem je simbolično prikazano stanje (prav-zaprav pomanjkanje) obrtnikov vseh strok v našem okraju. Na tisoč prebivalcev imamo 0,6 ključavničarja, 0,2 kleparja, 0,8 kovača, 0,2 vodovodarja, 0,7 avtomobanika, 0,1 električarja, 0,06 mehanika, 0,01 zlatarja, 0,07 mesarja, 2,2 krojača, 2,1 čevljarja, 0,2 sedlarja, 0,3 peka, 0,07 urarja, 0,1 slaščičarja, 0,3 brivca, 0,01 sodarja, 2,9 mizarja, 0,04 ko-

larja, 0,1 tesarja, 0,3 soboslikarja, 0,4 dimnikarja, 0,03 steklarja, 0,2 kamnoseka, 0,1 lončarja in 0,04 vrtnarja. Eden ali več kot en obrtnik na tisoč prebivalcev je le v krojaški, čevljarjski in mizarjski stroki! V vseh drugih strokah pa je na tisoč prebivalcev manj kot en obrtnik in niso redke stroke z eno samo stotinko obrtnika na tisoč prebivalcev! Veliko povpraševanje po obrtnih storitvah in preobremenjenost obrtnih delavnic sta torej razumljiva. Po drugi strani pa

je razumljivo tudi to, da sedanje število obrtnikov ne more zadostiti vsem potrebam in je torej v okraju precej ljudi, ki šušmarijo.

Vodstvo šole učencev v gospodarstvu se trudi, da bi kar najbolj združilo teorijo s prakso, približalo pouk vsem zahtevam, ki jih pred učence vsak dan postavlja delo v delavnici, in zahtevami, ki jih bo pred njega nato postavljali poklic. Razstava je zelo lepo pripravljena in je vsem, ki so v pripravi sodelovali, v čast.

Predavanje o Resslu

V okviru spominske razstave o J. Resslu v Dol. muzeju v Novem mestu je Muzejsko društvo priredilo tudi predavanje in povabilo odličnega poznavalca in raziskovalca Resslerovega življenja univ. prof. dr. Vladimira Murka. Predavanje je bilo 25. aprila v Domu LP.

»Ressel je neizčrpen, dasi ga poznamo predvsem kot zumitelja ladijskega vijaka,« je dej-

jal prof. Murko. »Bil je po stroki gozdar, razen tega pa še strojnik, mehanik, ekonomist, agronom, matematik in skoraj v vsaki teh strok je zapustil več izumov ali razprav Sadovi Resslerovega izumiteljskega daru so razen ladijskega vijaka še merilnik razdalj, valjarjska naprava, valjni mlin, razne stiskalnice, krogljčni ležaji, zračna pošta, strojno-mehanski gledališki orgel, hidravlični parni stroj itd. Pomembni so njegovi načrti in ukrepi za gozdarstvo in pogozdovanje Krasa...«

Izredno zanimivega predavanja o tem res vsestranskem izumitelju, ki je tako tesno povezan tudi z našo Dolenjsko, se je udeležila predvsem šolska mladina in predavateljska hvalno nagradila z aplavzom. Po predavanju je bilo predvajanih še nekaj slik o Resslerovem življenju in njegovih načrtih.

B. P.

Izreden spomin

Cez pet sto daljših in krajših narodnih pesmi lahko na pamet izrecitira 19-letni Radoslav Simunović iz Strejine pri Makarski. Če bi mladi gušlar odpel vse svoj spored pesmi, ki jih zna, bi to trajalo 54 dni in noči, tako so izrazili.

Milijon brezposelnih v Kanadi

Ameriški gospodarski zastoj, zaradi katerega je že sedaj brezposelnih okoli 5,5 milijona delavcev, vpliva tudi na gospodarstvo Kanade. Tudi v Kanadi je število brezposelnih naglo večalo 31. marca so imeli registrirani milijon brezposelnih.

Ing. Sonja Poljak

Med poukom v Grmski šoli

kmetje še vedno nezaupanje do kmetijske šole, je nadaljevali tovariši ravnatelj, »ker se boje, da bi njihovi otroci tukaj izgubili veselje do dela. Res je, da imajo fantje tudi pri nas slab odnos do prakse, toda mi ne popuščamo...«

Stari namreč tako resno jemljejo to stvar, da pravijo:

ki ga potem spravijo v gosko silnico. Čez dva do tri tedne lahko cepiljenke že posade v tranici.

Obiskal sem gojence popoldan pri praktičnem delu v delavnici, ko so cepili trto.

Nekateri so rezali 4 — 5 cm dolge cepiče tako, da je na vsakem ostalo po eno oko, dru-

Sahovske novice

V SOBOTO 16. MAJA — OBČNI ZBOR OKRAJNE SAHOVSKE ZVEZE

Po dogovoru med Okrajno sahovsko zvezo Novo mesto in Sahovsko zvezo Slovenije bo občni zbor Okrajne sahovske zveze v soboto 16. maja v Novem mestu, v Domu JLA. Občnemu zboru bodo prisotnostvile delegati iz vseh sahovskih enot okraja, enako pa tudi predstavniki klubov iz Kranjeve, kjer zasenkrat še ni sahovskih klubov ali sekcij.

V NEDELJO DVOROJBO Z OLYMPIJO

V nedeljo, 11. maja bo v Novem mestu prvo priljetjsko srečanje med desetletniškima ekipama ljubljanskega univerzitetnega sahovskega kluba Olimpija in domačega sahovskega društva. Dvoboj bo od 16. uri v Domu JLA. Močvito LUSK Olimpije, ki je laniški poletni prvak Slovenije (skupaj z Mariborom), sestavljajo predvsem študentje in to moštvska kandidata Ing. Gabrovšek in Trampuz, prvokategorijci Pavna, Dražster, Plavčak, Popadič in drugi. Dvoboj bo vsekakor zanimiv, ker bo tudi novomeško moštvo nastopilo v najmočnejši postavi, v kateri bo igral tudi prvokategorijec Kos iz Maribora.

BRZOTURNIR ŠD NOVO MESTO

Na zadnjem brzoturnirju, ki ga je pripravilo ŠD Novo mesto, je osvojil prvo mesto prvokategorijec Slavko Sitar. Presenečenje je pripravil Kotnik, ki je osvojil drugo mesto, na tretjem mestu pa je bil Bojančič. Ugodno presenečenje je tudi mladinec Kopač, ki se je uvrstil na četrto mesto. Sledili so še Hrovatič, Avsec, Peša, itd. F. N.

Druge knjižice je slabša. Vsebuje dve krajši igrici za marionete, ki sta še iz časov naših sokoliških lutkovnih odrov ter igrico za ročne lutke, ki je povzeta iz še razpadne knjižice »Komedije o Tončku in Tončku. Le-

ta igra je precej živahna, vendar je ne priporočamo. »Cinca Marinka« ki ima smolo, je ob pravičnem odmaknjen. Igre brez Pavilne se pač ne obnesejo.

Igra, »Kako je Jurček preganjal strahove, pripoveduje o čevljarju, ki mu je Jurček pomagal do stanovanja, ni pa dosti vredna. Boljša je igrica Mirana Jarca »Razbojnik Četelje«, ki obravnava znano snov o butalskem polcaju.

Skoda, da sta knjižici ciklostipirani in ne tiskani. Cena je precej visoka, 30 dinarjev. Za primerjavo naj dodam, da so igrice iz zbirke »Lutkovno odra, ki jo je začela izdati Mladinska knjiga in je v njej izšlo 12 iger, stale le okrog 100 dinarjev izvod.

Knjižice lahko naročite pri Prosvetnem servisu, Ljubljana, Mikičičeva cesta. D. M.

O reji plemenskih svinj

(Prenos s 3. strani)

12 ur po prasitvi damo svinji prvi obrok krme; do tega časa pa jo napajamo le z mlačno vodo. Celodnevni obroki za visoko breje svinje:

- 1) 8 kg mlade detelje, 5 kg pese, 1½ kg pol pšenčnih otrobov, ½ kg ječmena.
- 2) 12 kg mlade sočne trave, 1½ kg ječmenovega šrota.

Zimski čas:

- 1) 6 kg pese, 4 kg korenja, 1½ kilograma drobirja lucerne, 1½ kilograma, 20 dkg oljnih trovin.
- 2) 10 kg pese, ½ kg ovsca, ½ kilograma ječmena, 1 kg pšenčnih otrobov, ½ kg drobirja lucerne.

Prehrana dojnih svinj

Dojno svinjo krmito tako, da v času dojenja ne shujša več kot 10—15 kg. Za vsakega pajske damo svinji po ½ kg krme dnevno. V zimskem času, ko ni zelene krme, damo svinjam kaljenega žita, ker so v takšni obliki redilne snovi zrnja lažje raztopne, razen tega se znatno poveča tudi količina vitaminov.

Celodnevni obroki za dojne svinje:

Zimski čas:

- 1) za svinjo z 12 pujski — 10 kilogramov pese, 2 kg pšenčnih otrobov, 2½ kg ječmena, 2kg ovsca, 1 kg lanenih tropin, ½ kg deteljnega drobirja.
- 2) za svinjo z 10 pujski — 4 kilograme korenja, 7 kg pese, 3½ kg ječmena, 1 kg deteljnega drobirja, 2 litra posnetega mleka.

Poletni čas:

- 1) za svinjo z 10 pujski — 14 kilogramov mlade trave, 2 kg ječmena, 3 kg pšenčnih otrobov.
- 2) za svinjo z 12 pujski — 15 kilogramov mlade detelje, 3 kg ječmena, 1 in pol kg ovsca, 1 kg pšenčnih otrobov.

Vzreja pujskov

Ko govorimo o prehrani svinjskih pujskov, mislimo tu na prehrano in oskrbovanje dojnih svinj, delno pa na dokrmiljevanje samih pujskov. Kot smo že prej omenili, je odvisev razvoj zaroda pred kotitvijo, prve tedne po kotitvi od pravilne prehrane. Dovolj mleka imajo le svinje, ki so bile na to pripravljene že v brejosti.

Take svinje dajo lepe hitrorastne in zdrave pujske, kateri v 7—10 dneh dosežejo dvakratno težo, pri enem mesecu starosti imajo težo vsaj 6 kg, ob koncu dojenja pa imajo težo od 20 kg. Mleko svinje je prva hrana, v kateri dobijo pujski vse potrebne hranilne snovi (razen železa) v najbolj ugodnem razvoju in jim to tudi zadostuje v prvih 2—3 tednih starosti. V številnem gnezdu, če svinja nima dovolj mleka, jim začnemo mleko dodajati že ob koncu drugega tedna. Zelezo je nujno potrebno za proizvajanje rdečila v krvi. Mleko svinje ga vsebuje zelo malo, zato že v 1. tednu vpada količina rdečila v krvi pujskov. Če se ta količina znatno zmanjša postanejo pujski slabokrvni — imajo bled rdeček, kakor brez leska, so klavni. Često dobijo tudi drisko. Ugotovljeno je, da prašički bolj pogosto obolevajo za slabokrvnostjo pozimi, zato moramo v zimskem času še bolj paziti, da dobijo dovolj rudniških snovi. Ze v prvem tednu starosti jim damo v suh kot svinjaka mešanico rudniških snovi: rdeč-

asto hlovice, krmilno apno (zmleto kreda) in lesno ogleje. Po tej mešanici rijejo in jo tudi toliko požro, da dobijo dovolj rudniških snovi. Glino moramo vzeti iz mesta, ki je oddaljeno od svinjakov, iz mrtvice, da ne bi bila okužena. Pozneje, ko pujski že jedo zdrob žito, jim začnemo pokladati odstraniti to je pri 8 tednih ga primešamo 10—20 gr. Lesno ogleje jim dajemo zato, ker ugodno deluje na prebavila in preprečuje lažje prebavne motnje. Pomanjkanje vitaminov se pri pujskih opaža v manjši odpornosti proti boleznim. Te posledice preprečimo, če krmito svinjo z drobirjem lucerne ali detelje s korenjem, poleti pa z mlado zeleno krmo. Mleko svinje vsebuje vitamine le tedaj, če jih dobiva svinja v krmilu. Pujski morajo biti čim več na tekalistihih in na paši.

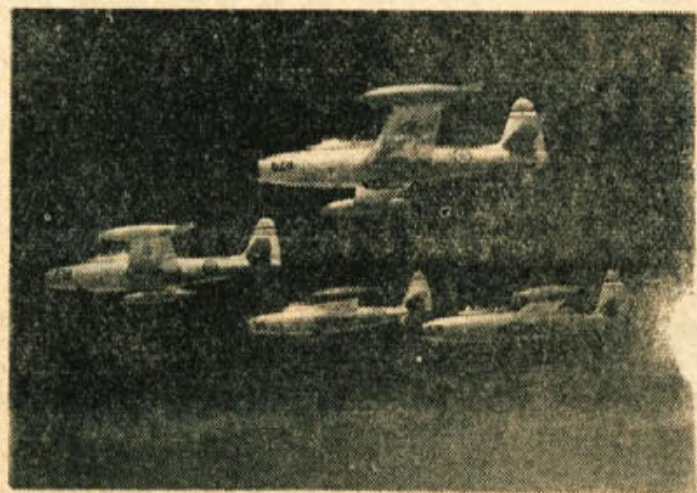
Oficir Titove armade - ponos državljana

Razvoj naše armade je dosegal v trinaestih letih mirne graditve tolikšen napredek tudi na tehničnem področju, da je za nadaljnji razvoj potreben kader s solidno splošno izobrazbo, ki bo lahko sprotil spremljal vojno strokovno znanje, kajti sodobna tehnika preseneča dan za dnem z novimi izumi. Prav zato se postavlja vprašanje pomlajevanja armade s kadrom, ki bo kos sodobni tehniki. In zato se bodo mladinci lahko tudi letos udeležili konkurza za sprejem v vojne akademije in šole, in sicer: v vojno akademijo, letalsko akademijo, letalsko-tehniško, vojno-pomorsko, pomorsko - tehniško, tehniško akademijo za zveze, vojno-tehniško akademijo, Intendantsko akademijo in šolo za oficirje sanitete.

Gojenci, ki se nameravajo prijaviti za sprejem v eno izmed teh akademij, morajo biti zdravi in sposobni za vojaško službo, ne smejo biti v sodni preiskavi, ne smejo imeti omejenih državljanjskih pravic in ne smejo biti oženjeni. Posebni pogoji pa določajo, da morajo še v tem šolskem letu končati 8. razred gimnazije ali sorodne šole. Za oficirje sanitete zadostja le 6. razredov gimnazije. Kandidati ne smejo biti starejši od 22 let, razen za letalsko-tehniško akademijo, vojno-pomorsko akademijo in tehniško akademijo za zveze, kjer so lahko gojenci starejši od 23 let. Gojenci, ki se nameravajo prijaviti za sanitetsko oficirsko šolo, ne smejo presegati 19. leta starosti. Vse akademije trajajo 3 leta, razen oficirske šole, ki traja 4 leta.

Pravice in dolžnosti gojencev so predpisane z uredbami in pravili. Gojenci imajo pravico do brezplačnega zdravilja, dalje prejemanje denarne dodatke in napredujejo po predpisanih uredbah o vojnih osebah. Vsak gojenec ima tudi pravico do 30-

dnevnega neprekinjenega dopusta in 10-dnevnega semestralnega dopusta na leto. Gojenec ima za oba dopusta tudi pravico do brezplačne vozne karte. Po končanem šolanju dobi oficir 150 tisoč din za nakup uniforme in civilne obleke.

Skupina reaktivnih letal med poletom

Po končanem šolanju morajo gojenci ostati v aktivni službi JLA najmanj dvakrat toliko, kolikor je trajalo šolanje, razen v tehniško-letalski akademiji, vojno-pomorski strojni akademiji, vojno-tehniški akademiji in tehniški akademiji za zveze,

kjer morajo gojenci službovati trikrat toliko, kolikor je trajalo šolanje. Po končanem šolanju je gojencem priznana visokošolska izobrazba.

Kandidati, ki obiskujejo trenutno 7. ali 8. razred gimnazije ali ustrezne razrede strokovnih šol, imajo pravico do štipendije v višini od 4 do 6 tisoč dinarjev mesečno. Gojenci prejemaajo štipendije tudi med počitnicami.

Pravico do štipendije imajo tudi študentje naslednjih fakultet: strojne, elektrotehniške (oddelek za elektrokomunikacije), tehnološke (za kemijsko tehnološki oddelek), gradbene, arhitektonske, medicinske, stomatološke in farmacevtske fakultete.

Vojaški štipendisti so dolžni, da v predpisanih rokih polagajo izpite in da v predpisanim roku končajo s študijem. Po končani šoli za rezervne oficirje morajo ostati v službi JLA v skladu s predpisi.

Premažal je ocean

Nič koliko poglavij, dolgih ali kratkih, tvori zgodovino pomorskih tragedij. Eno takih prav posebnih nesreč na morju je neke jesenske noči lani doživel in preživel pogumni norveški kapitan. Ron Hansen, ki se je 7 ur in 42 minut boril z ledenimi valovi...

»KAPITAN JE ZGINIL!«
Iz Južnega obtečajnega morja proti Capetownu je rezala valove kitolovka »Setter IX«. Kazalec je kazal deseto uro zvečer, čas, ko je kapitan Hansen običajno popil skodelico turške kave. Kuhar jo je skuhal in z

džezvico v roki potrkal na kapitanovo kabino. Nobenega odziva. Odsesel je kavo nazaj v kuhinjo.

Ob dveh ponoči je radijski telegrafist sprejel radiogram, naslovljen osebno na kapitana. Odsedel so mu ga, potrkali — spet nobenega glasu. Čez pol ure je še taktak h kapitanu njegov namestnik, kajti na radiogram je bilo treba odgovoriti. Ker je tudi on trkal zaman, je odprl vrata, da bi kapitanu prebudil. Pogledal je po kabini — kapitana nikjer... Čez nekaj trenutkov so v vseh prostorih kitolovke zapeli alarmni zvonci. Mornarji so preiskali vse ladjo, toda: »Kapitan je zginil! Kaj se je zgodilo z njim?«

BOJ ZA ŽIVLJENJE

Okrog desete ure zvečer je kapitan Hansen odšel na krov. Teško potovanje je srečno potekalo. Se nekaj dni, pa bodo v Capetownu uživali zasluženi počitek...

Kapitan je na krovu naredil komaj dva koraka, ko je na ladjo pljusnil orjaški val, zgrabil kapitana Hansena in ga pometa v morje.

Z vsaj močjo, mahajoč z rokami in nogami, je vzplaval na površje. Ledena voda mu je mrtvila telo. Obupno si je prizadeval, da bi držal glavo nad vodo, toda valovi so ga venomer prelivali in borili se je moral za vsak dih. Počasaj si je slekel težko mokro obleko, ki ga je vlekla na dno — plašč, pulover, srnjak, čevlje.

Kako naj se reši? Do najbližje obale je 300 milj, morje razburkanost. Rešitev ni mogoča. Kvečjemu, če bi na kitolovski opazili, da je zginil in se vrnil sem. Toda minila je ura, dve, o ladji pa ne duha ne sluha... Strahotna bolečina mu trga telesa. Desna noga mu drhti, leva roka je otrpnila, toda kapitan Hansen se ne vda. Z ledenimi valovi se bori za življenje.

Na kitolovski tulijo alarmne sirene. Kapitanov pomočnik je prevzel poveljstvo in izdal ukaz, da kapitana iščejo po morju. Ladja se je obrnila in z vso naglico vozi nazaj. Po valovih skačejo luči žarometov. Vključen je radar. Vsa posadka straži in išče. Ladja je prevzela že 30 milj, kar je kapitana odnesel val, nihče pa niti približno ne ve, kje naj ga iščejo.

Ladja je orala valove skozi vihar v dolgih cikcakih.

Le malo je pomorščakov, ki so med viharjem padli v morje in ostali živi. Takih, ki jih je posadka s krova opazila in rešila šele pet minut po tistem, ko jih je odneslo, pa še manj. Kapitan Hansen se pa je boril z morjem že šest ur. Slednjič je v ledeni vodi zgubil vse moči in plaval kot bruno.

SE DESET MINUT

Proti jutru je vihar ponehal od ure do ure. Ob štirih

Ilustracija akademskega slikarja Bogdana Borčiča

zjutraj je plula kitolovka 14 milj od kraja, kjer je val kapitana Hansena odnesel v morje. Posadka je že zgubila vsako upanje, da bi kapitana našli, le njegov pomočnik, ki je sedaj poveleval, ni odnehal. Dobro je poznal Hansena, tega hrabrega, drznega pomorščaka, ki je prebrodil že marsikatero nevarnost v sarovi antarktični plovi.

Slednjič je tudi on obupal. »Se deset minut ga bomo iskali, nato pa poslali radiogram in obrnili proti Capetownu!« dejal s hripavim glasom. Zdejajci je pa žaromet osvetlil beli predmet, oddaljen pol milje od kitolovke. Kapitan!...

V ZADNJEM TRENUTKU

Kapitan Hansen je plaval z zaprtimi očmi. Od slane vode in butanja valov so mu otekle veke, glavo mu je prebadala ostru bolečina. Nensadoma je začutil, da mu je čez obraz zdrnila bleščeta svetloba. Ni

Nenavadna trofeja

Cetrta proletarska brigada je pravkar pripravljala napad na Kolašin. Najhujša ovira na poti v mesto, Jablanov vrh, je bila že zavzeta, ko so četnikom prišli na pomoč Nemci.

Kratek spopad z Nemci pred

Kolašinom je prinesel Cetrtri brigadi najrazličnejši plen, vmes tudi zanimivo trofejo.

Ko je neki borec ubitemu Nemcu odpenjal samokres, je opazil blizu njegovega pasu komaj viden razrez, v njem

pa se je nekaj svetlikalo. Posedel je po predmet, pa ga ni mogel izvleči, ker je bil prišit na podlago. Pogledal je natančneje in videl, da je to lepa kovinska petokraka zvezda s srpom in kladivom.

Borec se je razveselil nenavadne trofeje. Taka petokraka je bila takrat redkost, ki so jo včasih našli le pri kakem vojaču z Vzhodne fronte. Odparal je zvezdo in pohitel z njo v štab bataljona.

Člani štaba se nikakor niso mogli zgovoriti, komu naj pripade ta simbol borca proletarca. Vsekakor ga mora dobiti kak starešina, so sklenili in darovali petokrako Mitru Bakiću, komisarju divizije.

Nekaj za športnike

21. in 22. junija leta 776 pred našim štetjem je bila prva olimpiada na svetu, za katero imamo natančni datum. Zmagal je tekač Croebas.

13 golov je na neki prvenstveni tekmi leta 1885 dal J. Petrie, kar je doslej rekord golov, ki jih je na kaki tekmi dosegel posameznik.

75.000 gledalcev (spet svetovni rekord) je bilo leta 1951 v Berlinu na košarkarski tekmi, ko je nastopilo črnsko moštvo »Harlem Globetrotters«.

Edini kolesar na svetu, ki je trikrat po vrsti zmagal v največji kolesarski dirki na svetu — »Tour de France« — (prvič prirejena leta 1903), je Louis Bobet. Zmagal je v letih 1953, 1954, 1955.

Najtežji od vseh svetovnih prvakov v boksju je bil Italijan Primo Carnera. Ko je 29. junija 1930 v Long Islandu (ZDA) postal prvak sveta v boksju, je tehtal 122 kg in pol.

Največjo simultanko v zgodovini šaha je leta 1946 odigral v Buenos Airesu G. Stahlberg. Imel je 400 nasprotnikov. Zmagal je v 379 partijah.

„Atomske toplice“

To ime so dali ljudje izviru pri vasi Podčetrtek na slovensko-hrvatski meji. Izvir so odkrili pred nekaj leti in kmalu je dobil številne kopalce, ki so

»Pijamočki«

V Tel Avivu (Izrael) so štirje fantiči, najmlajši star 9 let, najstarejši 11, vdrlji v neko klet in ukradli 1700 steklenic izvoznega vina. Ko so steklenice znosili iz kleti, so jih 8 odprli in takoj popili. Policija jih je našla povsem pijane, jim pobrala vino, nje pa zaprla.

Čudak — bosjak

V vasi Zeljezno pri Sisku imajo svojo znamenitost — 65-letnega kmeta Posiloviča, ki se nikoli ni obul čevljev. Svoje dolgo življenje je preživel oziroma prehodil bos.

Naravna hladilnica

V podnožju Suve planine je pečina, skozi katero nepretrgoma vleče mrzla sapa. Mlekarska zadruga iz Pirota je to pečino izkoristila za hladilnico. V njej je vskladisčenih 20 vagonov raznega sira, ki ga zadruga postopoma pošilja na trg.

Čevlji iz žabje kože

Na mednarodni izložbi obrtništva v Beogradu bodo kot modna novost razstavljeni tudi ženski čevlji iz žabje kože. Razstavil jih bo mojster Markov iz Zrenjanina. Markov trdi, da je žabja koža trpežnejša kot ševro in lepa kot kačja, pri tem pa mnogo cenejša.

v njem iskali ozdravljenja raznih bolezni.

Čeprav zdravniki niso posebno cenili te majhne in še sedaj neurejene toplice, so nedavno preiskave pokazale, da naziv »atomske toplice« ni tako neopravičen. Z analizo vode so namreč ugotovili, da je to najmočnejši radioaktivni izvir v Jugoslaviji. (Jugopres)

Najgloblja reka v Evropi

Strokovnjaki Jugoslovanskega rečnega brodarstva so nedavno izmerili največjo globlino Donave — 82 m. To globlino ima Donava v velikanskem kotlu, imenovanem »Gospojin Vir«. Doslej je bila znana največja globlino Donave okrog 70 m. To je največja rečna globlino v Evropi in med največjimi rečnimi na svetu.

Sava je pri Zagrebu globoka 6 m, pri Beogradu 17 m, največjo globlino pa ima blizu Sremske Mitrovice — 28 m.

Slovenija na prvem mestu

Čeprav sodi Slovenija med manjše naše republike, zavzema v marsičem prvo mesto. Slovenija je republika z največjim odstotkom pismenih (97,5%), z najnaprednejšo industrijo in s poljedelstvom, z največjo produktivnostjo dela in z največjo proizvodnjo elektroenergije na prebivalca (1.470 kWh; jugoslovansko povprečje je 342 kWh). (Jugopres)

Pozdravili smo kongres

Med delegacijami, ki so pozdravile VII. kongres ZKJ, je bila tudi delegacija brigadirjev mladinske delovne akcije s ceste »BRATSTVA IN ENOTNOSTI«. V tej delegaciji nas je bilo devet: zastopnik Glavnega štaba, komandant naselja, komandant brigade in šest brigadirjev — iz vsake republike po eden.

V torek 23. aprila smo se navezgodaj odpeljali z Otočca. Z nestrpno neučakanostjo smo pogledali na uro in hkrati na brzinomer. Radi bi čimprej bili v Ljubljani, radi bi čimprej pozdravili delegate in tovariša Tita. In če smo odkriti, moramo se priznati, da smo imeli tudi precej treme pred nastopom, da ga ne bi polomili, saj nas je bilo vseh devet prvih pred tolikimi očmi, ki so zrlje na nas s tako začetim ponosom. Presenetila nas je svečana Ljubljana, ki je tako praznično sprejela delegate iz vseh krajev naše države, obenem pa tudi iz mnogih drugih dežel sveta. Nevoljo zaradi slabega vremena smo pognali iz naših misli s tihimi, radostnimi pričakovanjem velikega dogodka.

Trenutki čakanja pred vrati dvorane, v kateri je zasedal kongres, so bili napolnjeni z marsičem, najbolj pa smo si želeli, da bi dobro opravili. Končno smo prišli na vrsto. Drug za drugim smo odkorakali skozi dvorano tribune in se obrnili proti delegatom. Tovariši iz Glavnega štaba je stopil na govorniški oder in prebral pozdravni govor. Ploskanje in bliski fotografskih aparatov to nas ni zmedlo, ampak nas je navdalo še z večjim ponosom, da smo ravno mi tisti, ki nam je sedem tisoč brigadirjev zaupalo nalogo, da pokažemo tovarišu Titu in vsem ostalim delegatom bratstvo in enotnost mladine ter pripravljeno mladih sil, da si zgradijo lepše življenje. Ko smo pozneje poslušali govor tovariša Rankoviča, smo spoznali naše želje in zavest vseh tistih, ki smo prišli graditi cesto bodočnosti, v iskreno navdušeno pesem, ki je zaorila po vsej dvorani:

»Druže Tito, mi se ti kunemo, da sa tvoqg puta ne skrenemo...«

Na povratku se je vpletal v pogovor največ kongres z vsem tistim, kar smo videli ter doživeli, obenem pa se je začela oglašati skrb, kako bomo usto povedali našim tovarišem-brigadirjem. Poskušali bomo, vendar — to vse je treba doživeti! Tone Srebrnjak

NEKAJ OKROGLIH

BASEN

Miš pade v čeber z vinom. Nikogar ni v bližini, le maček. »Jo, maček, pomagaj mi!« zavpije miš v obupu.

»Dobro,« priteče maček. »Pomagaj ti bom pod pogojem, da te potem, ko te potegnem iz čebra, požrem.«

»Velja,« pravi miš, samo da se reši.

Maček potegne miš iz vinske kopeči, zdajci pa se mu miš izmuzne in zgine v svojo luknjo.

»To je pa grdo,« sikne maček. »Zakaj nisi mož beseda?«

»Oh,« pravi miš, previdno kukajoč iz luknje, »kaj clovek vsega ne obljubi, kadar je pijan...«

PREZGODNJE VESELJE

Po hudem prepiru z možem steče žena na prag in zavpije: »Tako, sedaj mi je vsega dovolj, grem k svoji materi!«

Zdajci pa opazi nasmehe sreče na moževem obrazu in hitro doda:

»Nikar se ne veseli pre zgodaj! Grem ponjo in jo pripeljem sem.«

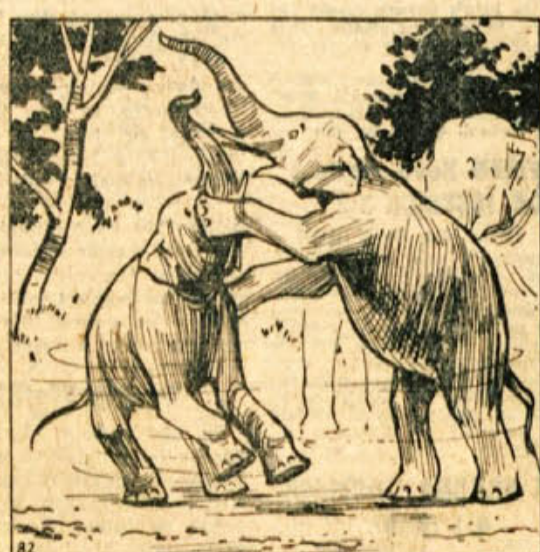
»Čudna sta, ta dva moja otroka. Ko sta bila majhna, se je hčerka stalno igrala z lutkami, sin pa z vojaki. Zdaj je pa narobe: sin išče lutke, hčerka pa vojake.«

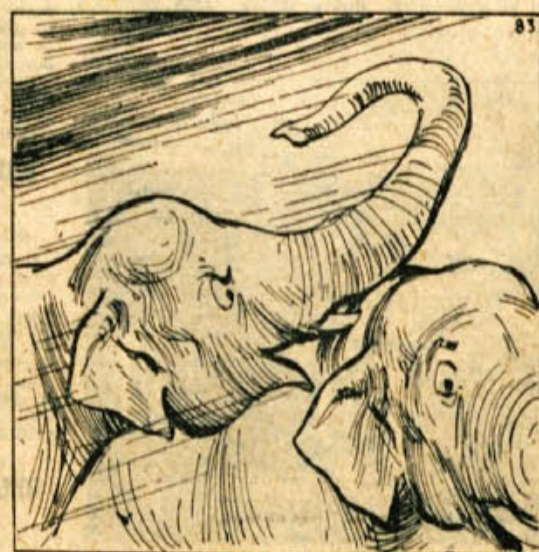
Brez besed

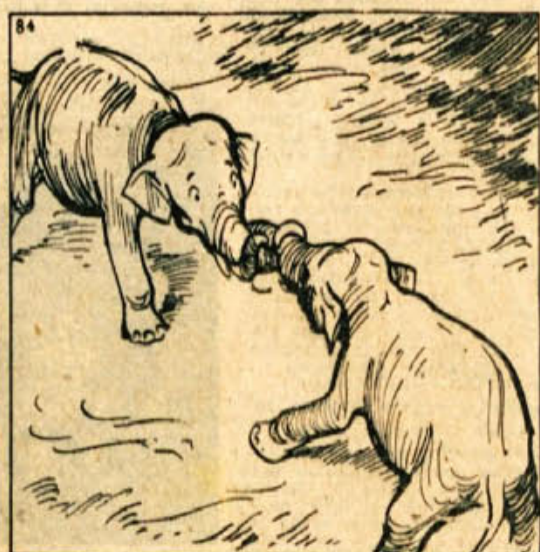
81. »Ne boj se,« sem mu zašepetal. »Učili smo te človeške modrosti, oni pa ne ve nič o njej.« Kari mi je pomignil s trobecem in se zagnal v nasprotnega slona. Vsa čreda ju je obstopila in ju gledala. Nekoliko stran od črede je stala mlada samica in tudi opazovala boj. Takoj sem si dejal: Ta bo nagrada zmagovalcu. Najprej sta se zaletela drug z drugega z glavo in glasno zatrebela. Karijev okoli o bili še premajhni, da bi mu mogli kaj koristiti. Zato je moral pri vsakem spopadu zelo paziti, da ga ni nasprotnik zadel s svojimi.

82. Naposled sta se njuna trobeca zavozljala in orizevala obe telesi tesno drugo k drugemu. Videti je bilo, kakor da se velika gora neprenehoma uče v krogu. Potem sta se za trenutek ustavila. Kari se je vzpel vključno in držal prednje, noge visoko v zraku. Isti hip je divji slon spustil Karijev trobec in se zagnal proti Kariju, da bi mu v okli razmesaril trobec; ali preden mu je to uspelo ga je Kari že zadel v glavo in oni se je opotekel nazaj. Bil bi padel, ko bi se ne bil z zadkom zadel v drevo — a če pade, je dvoboj končan.

83. Kari, ki je mislil, da je nasprotnik potolčen, je stal pred njim že z občutkom zmage in videl sem, kako mu je telo zadrželo od olajšanja. Toda nasprotni slon se je znova z vso močjo zaletel vanj. Se preden se je Kari zavedel, kaj se dogaja, je nasprotnik že zabodel vanj svoje okle, Kari je zatullil od bolečine in se brž odmaknil nazaj, da se je v tem rešil nasprotnikovih zob, ki so se mu bili zasadili v tilnik. Čreda je jeknila in veselo pomigala z glavi. »Zmagali smo,« so si šepetali sloni.

84. Zdaj sta se začela nasprotnika premikati v krogu v nasprotno smer, pri čemer sta si neprenehoma napeto gledala v oči. Včasih sta si prišla čisto blizu in udarila drug po drugem s trobec, a sta se takoj spet ločila. Nebo je bilo zdaj čisto črno, skozi oblake je švignil blisk kakor bela začrta kača. Toda groma ni bilo slišati, take neznanke sta trobila slona. Spet sta se spoprijela s trobel in se vrtela v krogu. Kari i nenadoma izpustil nasprotnikov trobec in naglo odskočil vstran, tako da se je drugi slon zavrtinčil proti čredi.